

Catalogus dissert.

I. J. Semler

1. Obss. super 2 Timoth. II. et III.
2. Sessio VII Concilii Trident. exemplum.
3. De Regeneratione monastica.
4. de prestantia succi aromatici pro sic dicta biblica.
5. de infelicitate hominum praesenti.
6. de Christi ad Helgarum epistola.
7. de imagine divina in humana sp. ratum.
8. de mysticorum interpretationum studio.
9. Antiquitatum Nomenoticanum ex Testam. Hebr.
10. de tempore quo scripta fuerit epistola Pauli ad Galatas.
11. Baptizatos fuisse, de quibus agitur Act. XIX. 5
12. de propagata per Sponzium inter Germanos ref. Christi.
13. de discrimine notionum vulgarium et Christianarum in libris N.T. observandis.
14. In Math. I. 17.
15. de cavenda molesta secularitate sacra.
16. In Luc. I. Gabrielum spir. s. non esse.
17. Jesum Christum esse Pauli auctore verum Deum et verum hominem. deq. II.
18. Illustratio antiqui carminis ex evangelio Hebraeorum.
19. De vario et impari veterum studio in recolen. da historia desensat ad infros.
20. spiritum s. recte describi personam.
21. de Nestodoros et evangelio Hebraeorum.
22. de discrimine inter Evangelios et Apocrypha.

II. J. A. Neigelt.

23. Singularis providentiae divinae in pace religionis vestigia.
 24. de discernenda propria et tropica dictione.
 25. de Latini patrum Graecorum in Novum.
 26. in 1 Cor. II. 20 et 27.
 27. interpp. cantiones anglica Luc. II. 14.
 28. de Christo homine regnante.
 29. Jesum auctoritatem divinam religionis Christi confirmare sequi nationibus legitatione Sinaitica.
 30. ad Heb. II. 11.
 31. in 2 Cor. III. 17.
 32. ad Num. XXIII. 17.
 33. in Job. XII. 20-23.
 34. de vera vi nominis Felicium dat.
 35. In 2 Thessal. II. 1-12.
 36. In Job. XII. 1-17.
 37. In Job. XII. 17-23.
 38. Quis in No ligni vray N. 31. - 1741
- T. 8. Querelet 87 2 Cor. III. 6.

N. 129.
1.

3.
DISSERTATIO HISTORICO-THEOLOGICA
DE
**REGENERATIONE
MONASTICA**
AD ILLUSTRANDOS
LIBROS SYMBOLICOS

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
**PRAESIDE
VIRO**
SVMME REVERENDO EXCELLENTISSIMO
DOCTISSIMO
IOAN. SALOMONE SEMLER
S. S. THEOLOGIAE DOCTORE ET PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO
PRAECEPTORE ET PATRONO

PIE OBSERVANTERQVE COLENDO
D. MAII A. MDCCCLIII
TVBIVR
M. CAROLVS GVILELMVS WEISSIG
HIRSCHBERGA - SILESIVS.

III.

HALAE
APVD IOANN. IVSTIN. GEAVER.

6)

DISSERTATIO IN THEOLOGICO THEOLOGICA

REGENSBURGENSIS

MONASTICA

LIBROS SYMBOLICOS

ET ALIOS

PER

VIRUM

SVANHE REVERENDI DOCT. CELLENSISIMO

IOANN. SALOMONE STUMMER

THEOLOGIAM DOCTOREM ET LICENTIUM

REGIUM

PALESTRICUM ET PATRONO

IN THEOLOGICO COLLEGIO

D. MAG. J. HUGELII

M. CAROLI STUMMER

REGIUM

1771

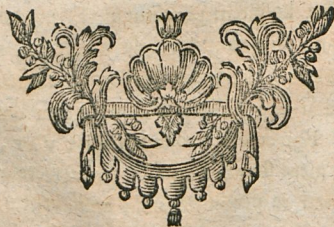
APUD JOHANN. HUGELII

CLARISSIMO
CAROL. GVILELM. WEISSIG,
PHILOSOPHIAE MAGISTRO
S. P. D.
IOAN. SALOMO SEMLER.

Confuetudini fere magis, etsi non illaudatae, quam praecipuae
cuidam caussae inferuire solent huius generis epistolae. Hoc
vero litterarum TIBI vni et maxime debeo, *clarissime Respondens*.
Neque enim obscurum esse pati possum singulare atque eximium
TVVM studium, in *Summe Venerabilem Baumgartenium*, Praefi-
dem heri TVVM, hospitem perpetuum, Praeceptorem exoptatum,
Fautorem certum: in quo TVTE ipse TIBI sufficere non voluisti,
(qui omnino poteras,) eiusque in societatem me adsciscendum puta-
sti. TE certe non vno rudimento egregio iam omnes boni cogni-
tum habebant. Ego autem, voluntati isti TVAE, etsi lubentissi-
me pareo, quia meae simul obsequor: tamen vereor, ne illa vtrius-
que non plus eum ea prouincia mihi imposuerit, quam praestare
valeam. Cessi quidem: amicissime enim rogabas; sed aegre cessi;
atque fere poenitet, non aegerrime cessisse. Cum enim interea
non solum varie ipse perturber, hoc eo tempore, quo liberrime
A huic

huic rei incumbendum erat; sed etiam T V discessum, quem parabas, non tam matures, quam plane praecipites, atque, ne typographus T E retineat, non exigua dissertationis pars recidenda fuerit, praecipue e capite III: iure metuo, ne communi FAVTORI illi, (quod nec alio tempore sperabo) T I B I que et aliis, non magis, quam mihi ipse satisfecerim. Facilius adeo aliis, quam me mihi ipse ita excusabo, non licuisse iam plus operae adhibere. Itaque hoc habe, quod potui; monumentum certe illius consuetudinis, quam bonarum omnium litterarum amor et usus, mores integerrimi et elegantes, virtutisque summum studium, iucundissimam mihi fecerunt. Aliter T E laudare, non sustineo; quod a laudabilibus tantum si fiat, laudabile esse vetus poeta pronuntiat. Me amicae memoriae tempore omni habe; *Maxime Reuerendo* autem *Parenti*, si potes, fac, commendatissimum; eumque, quod iam incepisti, coetui sacro omnem regenera. Vtrique a benignissimo deo et multam bene de aliis merendi occasionem, et quicquid cetera mortales optabilem in loco recte habent, ex animo apprecabor. Vale eum T V I S. Dab. in Fridericana. d. V. Id. Maii. MDCC LIII.

PRAE-

PRAEFATIO.

Commendare sacrarum scientiarum amatoribus, superiorum temporum varia scripta: et opus omnino non esse, et inuidia ad alios non carere videatur. Illud quidem, quod iusti vniuersae eruditionis arbitri et hac nostra aetate satis intelligunt, et ante nos non ignorauerunt, quantum ad humanae, cuiuscunque sit generis, cognitionis perfectionem interfit, veri, falsique perspicere originem, scire vicissitudines, incrementa tenere, et varias, pro temporis varietate, causas. Hoc autem, inuidiae suscipio, ut occupasse nostra aetas summa quaeque videtur et excellere prae superioribus vel ideo locum habeat: quod tantum detrahi nostri temporis laudibus, ditissimisque scientiarum interpretibus decedere, videri possit, quantum antiquioribus honoris, studiique tribuatur. Quo et illud accedat, quod parum sit liberale, id quemdam ipsum commendare, quod ipse non obscure amet. Quam ob rem breuius tantum excusabimus hanc, quam promittimus, operam, lectoribus iis: qui aut omnino veteres illos contemnunt, (quos patrum venerando nomine maiorum pietas honorauit,) ut pote earum rerum, aut, si optimarum, eos interpretes, quorum hodie optimum quemque et pigeat et pudeat; aut caeco nos quodam eorum amore duci forte arbitrentur, aut tantum non actum nos agere credant. Constituimus autem librorum symbolicorum ecclesiae nostrae illas partes, quae ad superiorum temporum historiam et antiquitatem pertinent, ex istis illis causis illustrare. Quod quidem non plane no-

nouum est consilium ^{a)}, quippe quod rei ipsa indoles facile suaserit: nec tamen id alii ita secuti sunt, uti nos instituimus; ut id taceamus, illud esse huius negotii ingenium, ut a pluribus geri, non perfici statim atque omnino possit. Excutiemus plures ueruosos scriptores, quibus certe multis ^{b)} hac in causa opus est: sed ita nosmet ipsi geremus, ut appareat, nec praecipuam nos eruditionis partem facere, quae plurium librorum complectitur commercium; nec patrum nos maiorem auctoritatem facere, quam sua cuiusque auctoris conditio, et temporum certa uicia illam pariuntur. Id certe nobis simul proponimus, ut uarij generis multi scriptores, et commoda, quae inde sperari possint, minus a nostris ignorentur, ac fieri vulgo affolet. Atque illa nostra opera, instauratorum a *Luthero* dei beneficio sacrorum nostrorum causam luminis non parum habituram; pudoremque romanae ecclesiae magis retectum iri, nobis autem omnibus concelebrandi dei, qui ex istis nos tenebris et infortuniis vindicauit, argumentum uehementer augeri: facile credimus intelligi; ut certe sperare liceat, non uno nomine, hoc, quod instituiamus, cum utilitate quadam coniunctum fore.

Elegimus iam primo loco, celeberrimam olim sub oriente atque occidente sole, oblitteratam fere hodie, quod Dei contigit per *Lutherum* beneficio, *regenerationem monasticam*. Vtrumque orbem uitam monasticam sacramenti quasi in loco habuisse, partim fere constat,

^{a)} Ut enim illorum operam non commemoremus, qui in plurimos aut quosdam libros symbolicos commentati sunt, qui magno numero recententur in S. V. *Feyerlini* bibliotheca symbolica inde a Sectione 3, Classis III seq. et S. V. *Baumgartenii* illustrationibus, nemini certe obscura esse potest B. *Corporis* diligentia ad libros symbolicos olim collata, quam operae omnino esset pretium hodie integrare atque augere. Quod ipsum quodammodo instituisse uidetur *Ern. Sal. Cyprianus*, ut patet ex cap. XVII. historiae A. C. germanicae, quod inscribitur, *Erstung eines Vorhabens, da man alle Glaubens- und Eittenlehren, Kegereien, kirchliche Trennungen, Ceremonien, Mißbräuche und andere der Jugend unbekante Dinge, deren in der Confession gedacht wird, erstären wolle.*

^{b)} Cum hoc consilium ad historiam quasi doctrinarum quarundam pertineat; nemo autem prudens historicus, ex eo, quod semel occurrit forte, recte id pro vulgato et sollemni ritu, consuetudineque habeat; satis autem constat, quam callide romanae quidam ecclesiae doctores aut negent omnino, hoc illud a quoquam catholico traditum, statutumque fuisse, aut certe, ut possunt optime, interpretatum eant: luculenter apparet, uno alteroque tantum documento hac in causa, satis tuto non stari; sed pluribus omnino opus esse. Quae quidem non tam aliorum serinia compilando, ut fieri solet, sed diligenti lectione priorum scriptorum ipsi annotauimus.

stat, partim pluribus declarabitur: sed aliam hodie esse, per nostrum orbem, remotamque a credita olim diuinitate, sententiam: et romanorum doctorum ex fluctuatione, et ex longe aliis, melioribus vtique, studiis, ^{c)} quae celeberrima iam per monasteria florent, luculenter intelligitur. Neque vero ab utilitate seiuncta ideo erit nostra opera, quod longe est iam minor superstitione, et quod illam pristinam fateri ipsi nolunt, qui eam, nisi deus obstitisset, haud dubie ad nos transmiserant, aut vniuersam, aut adeo auctam. *Primum* enim, grauiter, et feuerie maiores nostri animaduernerunt in peruersissimae religionis miraculum: quos facile *Bellarminus*, ^{d)} alii-que multi, vt quaeri solent varia caussae praesidia, in suspitionem, fraudulentem et per inuidiam auctae vniuersae rei, adducant; vt panicum terrorem temere suscitasse optimi viri videri possint, nisi conferuimus et hodie omnem pristinae pestis atque infelicitatis memoriam, et grauissimum eius bonis omnibus sensum, quoad vsque recte fieri queat, reducamus. *Deinde* est hoc luculentum exemplum erroris, qui licet minor olim, in immanem excreuit; vnde facile sit arbitrato, quanto cum periculo extra scripturam sacram, pietatem eiusque exercitium homines promotum eant; quod in vitium eo solent esse proniores, quo id meliorem, et virtutis, officii-que adeo, speciem, induere solet. *Tandem* et illud huc iure nostro referimus, quod non nulla videbamur et ipsi obseruasse, quae ad illustrationem et scriptorum et antiquitatis mediae quodammodo pertinent, hac, quam instituiamus, via commodissime prodenda. Atque ita aequos arbitros facile speramus, quorum prolixa cetera voluntate et vti et excitari, magnopere optamus.

A 3

CAPVT

- ^{c)} Quorum ad reditum et dignitatem promouendam, signum quasi fastulisse et praeciuisse videtur celeberrima illa *Benedictinorum*, quorum a *S. Mauro* nominatur congregatio, in Gallia familia: quam plures in eodem regno, plures in Germania, Italiaque, eximium exemplum, partim hodieque sequuntur, partim fere aequant; licet immatura notissimi Abbatis *Trappensis* pietas antiquiorum sinistra gemulari studia malle, quam eruditores monachos pati videretur.
- ^{d)} Qui, vt postea ostendemus, mendacia, calumnias et similia de nostris caemina saepe praedicat, vt antiquiorum, qui cum *Luthero* eiusque amicis vixerunt, impudentiam taceamus. Acedit, quod nec hodie desunt, qui statum monasticum ipsum ab insita quasi sanctitate collaudent, quos inter fuit ex *Benedictinorum Mauri. norum* societas, *Iob. Steph. Badier*, qui libro, *de la sainteté de l'etat monastique*, pristinam huius vitae praestantiam valide tutari annisus est; licet nec aduertiario, *Geruasio*, nec suis adeo susceptam causam satis probarit. Non attingimus, quod non desunt, qui religionem monasticam etiam diu post *Lutheri* animaduersionem, adhuc baptismo aequari dicant.

C A P V T I.

quod exponit

Maiorum nostrorum de regeneratione monastica
querelas.

S V M M A.

- §. I. Querelae maiorum nostrorum in libris symbolicis, de nefanda comparatione religionis monasticae cum Sacramento baptismi.
- §. II. *Lutheri* quidam locus, qui *Thomam* huius impietaris ducem facere videtur, illustratur; et *Thomae* ipsius sententiae quaedam.
- §. III. Non ex *Thoma*, aut vno alteroue, sed ex monachorum monumentis de summa rei statuendum est.
- §. IIII. Satis clementer maiores nostros de monastica vita statuisse; quae parum laudis habeat inde ab initio.
- §. V. Scriptores alia prode, quam quae fuit opinio hominum religione oppressor.
- §. VI. Summa huius causae, quo redeat.

§. I.
Require videtur electi a nobis argumenti ratio, ut paulo verbosius explicemus, quod commodum commemorauimus, grauitur et seuerè a vestros maiores in regenerationem monasticam animaduertisse; non solum, quia isto tempore, seculo XVI, hi fere primi et vni fuerunt, qui non tam hiscere, (quod plures meminimus), quam in conscientiam omnium protrahere et vehementer reprehendere ausi sunt istius rei atrocitatem: sed etiam, quod id simul proficimus, ut declaretur pluribus huius dissertationis argumentum, ipsis adeo illorum verbis, quos romani theologi, quasi scelus insigne admisissent, pessime exceperunt. Dabitur nobis venia, ut publicos ecclesiae nostrae libros et *Lutheri* quaedam scripta praecipue hic sequamur; quod huius et *Melanchthonis* impotenti in monachos odio et inde natis scriptis Romani scriptores maxime tribuunt, quod in contentum illa monachorum religio ad vulgus etiam adducta esse videatur.

Ita vero *Articulo VI. Abusum A.C. Melanchth.* pronuntiat. „Ad haec „mala, (mutati monasteriorum status) accedebat talis persuasio de votis, „quam constat etiam olim displicuisse ipsis monachis, si qui paulo cordatio- „res fuerunt. „ Docebant *vota paria esse baptismi*; docebant *se hoc vitae*

- g-
c) Quo omnem hominum patientiam, tolerantiamque religionis nomine imponendam experiri voluisse videri possint Romanae ecclesiae et caput et principes quidam viri, ad omnes vel acerbissimas gementis Germaniae querelas furti: ut benignissimum Deum etiam huic rei interfuisse, atque Pharaonis imitatores simili iudicio subicisse fere appareat.

genere mereri remissionem peccatorum, et iustificationem coram deo -- . Ita persuadebant. monasticam professionem longe meliorem esse, baptismo; vitam monasticam plus mereri, quam vitam magistratuum ---- Nihil horum negari potest, extant enim in libris eorum. etc.

Hoc idem hic ibi fere repetitur in *Apologia*, maxime de *votis monasticis*.

„Sed de genere doctrinae disputamus, quod nunc defendunt archi-
„recti confutationis -- - vtrum cultus illi, mereantur remissionem pecca-
„torum et iustificationem; vtrum sint satisfactiones pro peccatis; vtrum sint
„pures baptismo; vtrum sint obseruatio praeceptorum et consiliorum;
„vtrum sint perfectio euangelica, vtrum habeant merita supererogationis;
„vtrum merita illa applicata aliis, saluent eos etc.

„Itaque et illa blasphemia nullo modo ferenda est, quae apud Thomam
„legitur, professionem monasticam esse parem baptismo. Furor est, huma-
„nam traditionem, quae neque mandatum dei, neque promissionem
„habet, aequare ordinationi Christi.

Eadem habentur in editione germanica, edit. *Halenfis* p. 92. vnde sic gaben vor, daß Klostergelübde der Taufe gleich wären, etc. und wurden also die Klostergelübde höher geprieset, denn die Taufe; aut, vt in editione *Rhauiana*, corporibus Brunsv. Iulio, thur. et Melanchthonis, also rümen sie das Klosterleben und setzen viel höher denn die Taufe, und sonst äußerliche göttliche Stände etc. et *Apologia* germ. edit. Hal. p. 510, darum ist auch das gotteslästerliche hässliche Wort, welches Thomas schreibt, in keinem Wege zu leiden, daß ins Kloster gehen, solle eine neue Taufe seyn, oder der Taufe gleich seyn etc. Item artic. *Smalcald.* parte 3. artic. 14. und sie rümen aus ihrem *S. Thoma*, daß Klostergelübde der Taufe gleich sey; das ist eine Gotteslästerung.

Lutheri autem plerique omnes libri leatent querelis et acerbis dictis de monachorum superstitione, quae omnia excutere iam nihil attinet. Sufficiat hoc carmen f): solche schändliche lästerliche Lehre von der meidigen, treulosen und abtrünnigen Wüchste, haben sie erstlich von *S. Thoma*, Predigerordens, der doch selbst vor seinem Ende auch verweifelt und sprechen mußte wider den Teufel, ich glaube was in diesem Buch

f) Est ex *Lutheri* kleiner Antwort auf Herzog Georg zu Sachsen, nächstes Buch; in editione *Gebaueriana* tomo XIX, pag. 2306. n. 23. et n. 24. vid. et ibidem *epistolam* *Vrsulae*, principis *Munsterbergensis*, p. 2127. n. 13; vt alia *Lutheri* scripta aduersus vota monastica taceamus, quae videre licet in *S. V. Walchii* ferrener *historischen* Einleitung, in die *Streitigkeiten* *Lutheri*, c. 12, hinc eidem praefixa.

Buch (meinet die biblia) siehet. Von dem haben sie es in alle Orden, in alle Klöster und in aller Münche Herzen getrieben. etc.

§. H. Licuerit hoc loco quaedam obseruare, quae ad ea, quae hic summam exscripsimus. rectius intelligenda non nihil pertinent. I. Non obscure *Lutherus* loco commodum designato, *Thomam*, Aquinatem, praecipuum auctorem celebrat, a quo fatalis iste error ad ordines monachorum omnes et in vulgus deriuatus sit. Quod quidem rigido verborum interpreti excusari, facilius, quam probari posse, existimamus; decet certe ingenuos esse *Lutheri*, qui is maxime erat, amatores. Itaque; si ista fuerit *Lutheri* sententia, primum *Thomam* hoc laudandi genere usum esse, et praeiuisse id aliis, a vero paulo longias aberit; scimus enim, atque Cap. II. id ostendemus, *Thomam* ab aliis accepisse, qui longo ante ipsum tempore hoc encomium monasticae vitae adaptarunt. Neque illud verosimillimum arbitramur, si quis putet, *Lutherum* id tantum velle, Pontificios isto ipsius tempore, et paulo ante illud, *Thoma* magistro vnicuique hac in re usos fuisse, et ab eo id didicisse. Nam in monasteriis, qui docendi non tam prouinciam, quam umbram eius, isto tempore gerebant, raro adeo ipsi docti erant, vt *Thomam* personarent; longe potius iam tempore per manus quasi traditum erat ad omnes fere monachos, quam beata haec esset vitae conditio. Hac noui baptismatis specie plerique capti, ad monasteria se contulerunt: in quibus, nisi id boni fastigium iam scirent, e multis hominibus abbatum siue suorum, siue aliorum, hoc regenerationis miraculum discerent. Istos ceteros autem, qui monachis doctiores habebantur, doctores ipsi et scriptores laudum monasticarum, certo scimus hoc *Thomae*, pro sollempni, carmine usos fuisse; quorum cum non esset exiguus numerus in variis iam academiis: legitima efficitur ista *Thomae* aculeatio, quod insaufus docendi et tuendi erroris iam inueterati auctor ad multos fuerit, qui scriptores alios, praeter *Thomam*, aut ignorarunt, aut contemnere prae diuo homine soliti erant. Nostri certe istis maioribus crimini aut vitio dari nequit, si vel maxime id ignorarint forte, quod nos ex scriptoribus ante *Thomam* efficitur; quod didicisse non poterant, quoniam illa aetate paucissimi mediocrius seculorum scriptores in luce publica versabantur,

Iuuat

- g) Neque enim nullum facimus discrimen, si qui fuerunt, etiam plures, qui ante *Thomam* hoc tantum commendandi genere ad monachos vsi fuerunt, quos eo officii et dignitatis sequendae admonebant; et, si quis eam phrasin ex oratorum, (quorum certe vitia, licet non virtutes, sectabantur medijs temporis scriptores) ore in doctrinae corpus transferret, argumentandoque id efficere studeat, vt idem professionis monasticae fructus credi queat, ac esse baptismi, deus fidem nobis fecit. Hoc autem *Thomae* est vitium; atque inde ab eo pro certa doctrina, quae fore ad fidem pertineat catholicam, haberi cepit.

Inuat autem *Thomae* istum locum ^{b)} hic exhibere; „Rationaliter autem dici potest, quod etiam per ingressum religionis aliquis consequatur remissionem, omnium peccatorum. Si enim aliquibus elemosynis factis potest homo statim satisfacere de peccatis suis, secundum illud *Daniel. 4;* „multo magis — sufficit, quod aliquis se totaliter diuinis obsequiis mancipat per religionis ingressum, quae excedit omne genus satisfactionis, etiam publicae poenitentiae. — — Vnde legitur in vitis patrum, quod eandem gratiam consequantur religionem intrantes, quam consequuntur baptizati. Quum *Thomas* hic id maxime disputer, per susceptam religionem, peccatorum contingere remissionem, probabiliter, et ex ratione argumenti a minori ad maius; eamque in rem alleger id vetus dictum, quod inuoluit remissionem peccatorum, adeo nec ipse hoc pronuntiet quod aliorum tantum recitat, quia disputationi conueniebat; et hanc comparationem in aliis libris, certe in vtraque summa, non repetat: poterat sane ipse tollerabilior ^{c)} harum laudum interpretes videri, nisi plura alia reliquisset commendandae vitae huius documenta, quorum nisi maius, certe idem esse momentum ad vulgandum augendumque infanissimum illum errorem, facile intelligitur. Cuius generis quaedam commemorandi erit alio tempore ^{d)} locus. Hoc autem ipsum, quod semel hic his verbis prodidit, rantopere posteris placuit: vt a pluribus romanae ecclesiae doctoribus inde reperitum fuerit atque iactatum; quorum e numero, praeter quosdam, quos *B. Chemnitius* nominauit, proferimus nos *Raynerium de Pisis*, ^{e)} *Antonium Flor. Aep. n)* et *Ioannem Vigerium*, ^{f)} *Granatensem*.

§ III. II. *Melanchtonem* et *Lutherum* in libris symbolicis tangere, partim romanorum isto tempore doctorum audaciam, partim, et maxime,

- ^{b)} Exstat in II 2dae, qu. 189. artic. 3. ad 3; atque obiter a *B. Chemnitio* in exam. concil. trident. less. 8. c. 1. excitatus est, ex Rosario. Idem, ne forte ignoraretur, his verbis in indice *Summae Thomae* ita exprimitur, voce *Religio* n. 36, in ingressu religionis recipitur tanta gratia, quanta recipitur in baptismo.
- ^{c)} Si comparetur ad secutam discipulorum intemperiam, qui et de suo auxerunt, si quid paulo obscurius inesse his verbis poterat e. g. vtrum *Thomas* tantum poenas temporales, an vero culpam etiam remitti spondeat.
- ^{d)} Quaedam postea occurrent.
- ^{e)} In *Pantheologia*, seu summa vniuersae theologiae veritatis, tomo II. de religiosis c. 4. p. 840. editionis *Brixienfis* anni 1580. 4.
- ^{f)} *Torius Summae* parte III. titulo XVI. cap. X. de commendatione religionis §. 6. edit. Venetae 1503. 4.
- ⁿ⁾ *Institutionibus theologicis*, loco de fortitudine, veritate 4. pag. 210. edit. colon. agripp. 1607. 4.

me, monachorum ipsorum per manus traditas opiniones, *) crudas, et magis fere atroces, quam quae publicè prodi et scriptis explicari solebant. Scimus autem, atque Romani adeo *Tezelii* exemplo publico id ita experti sunt, ut negari nequeat, pessimum aut imperitissimum quemque monachum, huius virae et per eam aliis distribuenda parta et cumulata beneficia, et pessime et imperitissime extulisse; non contentum iis laudibus, quae iam vulgatae et perscriptae essent; quasi obsoletas illas novis atque inauditis aliis pro virili augere, christianum esset. Quod ideo observamus, ut appareat, in omni hac causa, non *Thomae* aut *Vnius*, pauciorumve auctorum libris et dictis standum esse: sed ipsorum monasteriorum, si qua huius generis supersunt, monumenta excuti oportere, et locupletissimos testes, ipsos monachos audiendos esse; quem locum meminimus paulo post attingere.

§. III. III. Iam istam peruersissimam et pestilentissimam de vita monastica sollemnem fere opinionem, ex nostrorum eorundem sententia, non omnium temporum, nec omnium hominum fuisse; ad plures tamen hoc vitium, quam mediocritatis, quae est inter nimium et parum, laudem, pertinuisse. Atque quod ad vitii communionem *) attinet, non opus est, ut excitemus infelicissimae atque amplissimae superstitionis documenta. Istud alterum, ut fateamur, quod sentimus, omni quidem ratione non carere: †) sed et clementissime est dictum, et pro ratione temporis, quo ex-

- *) Quorum omnem indolem nemo intelliget melius, quam qui documenta et epistolas tam monasteriis, quam ab illis benefactoribus destinatas, seculo ineunte XVI, integro autem XV et XIV, praecipue in Germania, excusserit; his omnino plurima aut a monachis sigillo et scriptura muniuntur, aut suscipiuntur ab aliis scripta, quae de fide catholica esse, vehementer negare solent Romani disputationes, nec ab ecclesia unquam definita: sed quae eo est magis a christianis remotum tolerata fuisse, quo propius absunt ab Isaacorum veterum coniectorum fraudibus atque imposturis. Tacemus ea, quae ipso illo instauratae religionis nostrae tempore multi piissimi homines voce et querelis celebrare scimus; adeo aures ipsorum, qui dei voluntatem audire debebant, ab impudentissimis concionatoribus concelerari solebant.
- †) Idem infortunium olim Galliae, Angliae, Italiae, Germaniae, Europae vero omnis fere fuit: quod luculenter apparet vel ex solis donationum monachorumque monumentis, quae longe plurima supersunt inde a seculo VIII et VIII.
- ‡) Collegit iam B. *Coburnius in locis theol.* tomo II. de consiliis euangel. patrum adeo quorundam testimonia, quae exiguum monachorum prae aliis praesertantiam efficiunt: est autem illud non ignotum, anceps esse negotium, quod patrum tantum auctoritate consiciendum sit, quorum saepe sententia cum librorum numero variat. Possemus et nos ingentem numerum testium producere aduersus monachos, ex ipsis adeo eorum praesidibus atque abbatibus; e.g. Tomo VI. bibl. maximae patrum habentur homiliae *Eusebii* cuiusdam *gallicani* nomine (sunt autem ex variis sententis conlatae, et male congeatas, ut patet vel ex pag. 622. littera F. et p. 651, littera F, ubi *συνοδικα* verborum *sed de ipso protinus sine*

mia pleraque rerum olim gestarum documenta adhuc ignorabantur. Hac certe luce, in qua versamur, qui recte vitur, facile credat, quod *Dodwel-*
lus de paucitate martyrum statuit, longe maiori iure de hoc vitae genere
 statuendum esse; quod, vt partim casu, partim inuita S^s. et sine verae pie-
 tatis sensu, partim inuenustiorum hominum aut imperitia, aut difficili et
 aspero, inhumaniorique ingenio, ortum est, ita et paucissimos bonos tu-
 lit monachos, innumerabiles vero malos et pessimos. Istos autem illos
 facile monachorum numero eximimus, qui monachorum specie magis,
 quam vita vsi sunt. bonis literis, et scripturae sacrae operantes, reipublicae
 christianae praefectos, scriptisque et bene gestis celebres: qui plerique
 omnes, quod laudis habent, non collegerunt in monasterio; sed partem
 eius intulerunt, varia cognitione iam imbuti, quae ceteram vulgi mona-
 stici difficilem vitam non pareretur; partem ex aliorum exemplis et collo-
 quiis, quibus ad meliora excitati sunt, partem in re christiana publica
 acquisierunt. Illud certe non debet negligi, ipsa huius vitae initia, tam
 multa illepidia, ab hominum adeo saniori ratione plane remora, a christiani
 autem eximia persona omnino aliena complecti: vt mirum non sit, poste-
 rorum progeniem auis haud paulo fuisse vitiosorem. Sed, si vel maxime
 quis hac oratione offendantur, quod adeo in rebus multo clarioribus acci-
 dere solet: illud tamen tenendum est, vitam monasticam, inde a seculo
 XVI, si redeamus in superiorum seculorum vsque ad VII^m VIII^mque
 memoriam, non solum diuersam fuisse ab antiquiori, quae *Benedicti, Co-*
lumbanisque regulis, additisque nouis commentis caruit, sed etiam gratiae
 diuinae, Iesu Christi, et fidei Paulinae fere nullam mentionem fecisse;
 B 2 quip-

capiant etc. repetenda et restituenda est ex p. 622), quas inter illae ad mona-
 chos non complectuntur ingentes laudes. *Guiberrus* adeo, abbas gemblacensis,
 claustrum, locum parum aduersus hostes munitum dicit, quod multum abest a
 superstitione aliorum, in *Martini* collect. ampliss. vol. I. p. 927. epist. 10. Auctor
 narrationis de monasterio S. *Vicentii* tomo 6. *Vghellii* italiae sacrae, pag. 468.
 ed. primae, acriter inuehit in monachos temporis; nec *Bernhardus* parit in
 Apologia ad *Guillelmum* abbatem. Nec *Pozha*, presbyter Prumiensis, in libris
de domo dei, nec *Ioh. Sarsburiensis*, nec *Io. Tritheimius*, in libro de triplici
 regione claustralium, angelos terrestres praedicant monachos. Et *Voluimus*, ipse
 abbas in Seidichenbach, *claustra* non amplius a claudendo, sed a claudicando di-
 cenda esse vult, quod monachi claudicent, in notis *Barth. Shobingeri* tomo 3 re-
 rum *Alemannicarum* p. 90. excitatus. His autem et similibus hodie non opus est
 demum coactis, quorum ditissima est leges in *Caralogo restium veritatis*, partim
 etiam *Wolfii* lect. memorab.; vt eorum scripta non nominemus, qui Reformationis
 necessitatem et vota superiorum pro ea, exposuerunt.

2) Quod fere *Fleuri* fateatur, qui plura solet, quam alii, in hist. eccles. lib. 64. n. 37.
 les anciens ne nient pas, que l'on ne trouuait souuent entre les moines des s^uiets
 dignes de la clericature et meme de l'episcopat; mais alors ils changeoient d'etat,
 et quittant leurs solitudes ils rentroient dans le commerce des autres fideles cet.

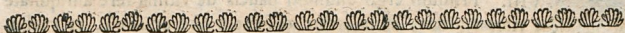
quippe ubi ipsi homines, sine Christo, salutem animae per donatos et ipsos, et agros, redditus, seruos &c. quaesitum ibant. Hoc illud est non exiguum discrimen inter medios et vetustos monachos; horum enim nullae exstant speratae aut promissae ob collata pinguia munera vitae aeternae, veniae peccatorum &c. documenta.

§. V. III. Hanc causam diiudicandam esse, non tam ex seruis adiuuentis eius tuendae variis praesidiis, sed ex ea opinione, quam ii ipsi homines, quos promissa tanta beneficia ad monasteria inuitabant, de huius vitae praesantia conceperant. Illa omnia, quae *Thomas* et post eum multi alii intricata docent, de perfectione instrumentali, de gratia, in qua professio fieri debeat, &c. partim noua sunt, partim rei causam non mutant; partim vulgo plane fuerunt ignota: tamen hanc imperitam plebem ambabus accipiebant boni abbates et monachi, cuius pietatem ex legatis et donatis iam cognouerant, non turbendam sane tam difficilibus nugis. Si reddenda fuissent illa omnia, quae ab istis donata fuerunt, qui in peccato mortali, sine gratia, professi sunt, aut quae piaculi quasi causa dona obtulerunt: minus opus fuisset, paupertatem adhuc vouere: quam haud dubie experti fuissent, impiorum et non rite professorum tantis tamque optimis accessionibus *) priuandi.

§. VI. v. Summam rei omnis, de qua agitur, eo redire: vt efficiatur, superiorum temporum infelices christianos, religionem monasticam cum baptismo comparasse, non solum, quod rhetores laudandi argumenti causa faciunt, quacunque similitudine vsos: sed eo nomine, quod homini, qui monasterium ingrediatur, vniuersa gratia dei tam condonandorum male admissorum, quam virtutum omnium, et aeternae tandem felicitatis, statim et certo contingat, simul ac sacra ista aliquis vestimenta induat, quorum eadem fere esset virtus, ac aquae baptismalis. Monachum iam factum, aequè mundum integrumque esse, ac recens baptizatum, adeoque aptissimum, qui optime de deo mereatur; a quo non solum ipse sibi largam inerat gratiam, sed etiam innumera bona, quibus felicissimo iam, nec opus nec vsus est; aliis acquirat. Porro, in monasterijs altum eorum fuisse silentium, quae Iesus Christus, salutis humanae auctor et stator nostra causa bene fecit; et quae sunt huius generis alia. Itaque non solum id hic quaerimus, vtrum monachi et eorum pa-

*) Labet exemplo docere, quae religio etiam antiquioribus inhaeserit, si ista placet. In vita *S. Richimiri*, tomo 3. part. 1. *actuum SS. Mabilonii*, pag. 229: *vidua deum timens*, sed quae pauper effecta erat, quia vinum nimis diligebat, *(o timorem dei!)* fecit contractum cum *S. Richimiro*, dà mihi vinum, et ego praedia et mancipia tibi dabo. Taliter autem, *(pro vino, quod semper bibere siceret)* memoratus *Sanctus eius res peragendo, acquisiuit omnes*. Haec non tam detur timuit, quam monasterii extruendi utilitatem secuta est religione plane falsa.

patroni vitae huius electionem cum baptismo compararint, et baptismum nouum adpellarint, quod et ipsum negari non potest; sed etiam, et multo magis, vtrum hoc nouum salutis aucupium tanti fecerint, vt baptismum prae eo parui fecerint, eiusque fructum, qui per omnem vitam pertinet, sustulerint: atque, an hoc facere, non sit summum in Deum, imperatamque ab eo salutis viam, flagitium. Cuius rei maxima, et quae vix comprehendi satis potest, atrocitas, dabimus operam, vt Cap. II. et III. magis pateat.

CAPVT II.

PARS I.

Descriptio Regenerationis monasticae, ex auctoribus ante repurgata sacra.

S V M M A.

- §. VII. Integerrimam scribentes nos rationem fecuturos.
- §. VIII. Breuior quasi contemplatio vitae monasticae summatur; laudum illius miracula.
- §. IX. Varia olim consilia eius vitae; et incrementa.
- §. X. Ascetas bonos quosdam, sed paucos fuisse; lacrimarum et *αρωατικου* studium.
- §. XI. Monachi plerique poenitentiae studuerunt, *μετανοιας* christianam ignorantes.
- §. XII. Origo nominis, *regeneratio*, de vita monastica, adhibiti. Poenitentia, tantum in monasteriis optima videbatur.
- §. XIII. Ludibria poenitentiae: creditae, et seculi dimissi.
- §. XIII. Lineae quaedam historiae regenerationis seu baptismi monachorum, inde ab Hieronymo.
- §. XV. Atroces de hac regeneratione sententiae, inde a seculo XI. 1. *Simeonis*, iun. 2. *Godofridi vindoc.* 3. *Guarvrici*, igniac. 4. *Petri cellensis*. 5. *Odonis Cluniac.* 6. *Petri Clun et Blesensis*; et *Nicolai*. 7. *Lupi Ferrar.* 8. *Bernhardi*. 9. *Petri delphini*. 10. *Anthoni Florent.*
- §. XVI. Observatio, de aemulatione baptismi per varias ceremonias et ritus in suscipienda vita monastica. 1. eadem credita utilitas. 2. aliena fide prodesse credita. 3. in libro vitae scripti. 4. vel ad infantes pertinebat eius necessitas. 5. idem carmen abrenuntiandi.

§. VII.

Jam ad id accedimus, cuius rei causa hanc scribendi operam suscepimus, vt declaremus superiorum temporum infelicem superstitionem, quam summam accusarunt maiores nostri; vbi ita versabimur, vt appareat non vagis nos studere criminationibus, sed ipsorum eorum testimonio nos tantum vti; qui praesse tum ecclesiae, scriptisque et concionibus, publice priuatimque, homines ad eam, quam

B 3

cere

certe suorum adeo temporum late vagantem opinionem prodere, videbantur. Vitio autem veru nobis non poterit, quod istorum seculorum vitia, vt crimina non dicamus, excusare aut defendere non licet. Quod negotium vt optime, prout possumus, peragamus, primum breuiter antiquiorum temporum monasticen reperemus, quae paulo post praiceps ire cepit; deinde scriptorum plarium de sequiori testantium excitabimus auctoritatem; tum monastica quaedam monumenta afferemus, vt superesse nulla possit de ipsa re dubitatio.

§. VIII. Primum ergo omnium paucis de vltima fere antiquitate monasticae vitae agimus, cuius ipsam originem non opus est, vt verbosius ¹⁾ exponamus, quae nec hodie facile a quoquam ignoratur, nisi quis ignorare ea velit, quae displicere possint; nec satis vtiliter iam comparatur ad securam illam vehementer mutatam religionem, si haec ipsa emendandae atque augendae illius pristinae causa superuenisse credatur. Vtatur fruamurque saltem nos illa felicitate, quam Deus nostram esse voluit, qui intelligimus, quantum a vero absit, vetus ista opinio, quae vitae religiosae originem inde inter Iudaeos antiquissimos quaerit, a Iesu Christo, apostolisque eius imitando laudatam et posteris adeo diuinitus traditam fuisse ²⁾ tulit; quam certe facilius illis condonamus, quorum exigua verum viden-

- ¹⁾ Est enim illud tam amplum argumentum, et tot diuersas sententias complectitur, vt singularem et praecipuam quasi operam poscat. Nec arinet magno numero scriptores excitare, quorum nomina ex S. V. Baumgartenii *Institutionibus theologiae litterariis* cognosci facile possunt. Vnicum nominamus *Mabilionium*, in praefatione ad tomum I. *act.* SS. ord. benedict. §. 1. seq. In eo aequiores, causae arbitri fere conueniunt, *Hilarioni*, *Antonii* discipulo, monachorum in Palaestina originem deberi; in Syria autem et Melopotamia, *Anisi* Abuni, de quorum vario genere videndus *Assmannius*, in *bibliotheca orientali vaticana*, tomo II, dissert. de monophysitis, et tomo III, parte I, pag. 303.
- ²⁾ *Hieronymi* adeo tales legi sententias, iam desierant mirari, qui eius vehemens ingenium, quo plane quasi abripiabatur, si ad quid amplectendum semel deuinisset, norunt; possint tamen eo facilius excusari, quo saepius hectorum se morem imitari, ipse fatetur. Seueriores autem rei parum suadendae occurrunt auctores; quos inter orientales, emineant *Moses Barcepha*: in *Assmannii* tomo II, sine differat. de monophysitis; „veteres habitu (monastico) carebant, cum tamen casta monachatus opera haberent; *Henoch*, inquam, et *Noe*, *Melchised.* *Moses*, *Iosue*, *Elias*, *Elisaeus*, *Ieremias*, *Daniel*. — Quum autem seruator hominum Christus apparuit, Ioh. baptista, et sancti apolloli et euangelistae, et eorum discipuli hoc idem monachatus institutum amplexi, Deo vivebant. Dum vero Dominus Deus inter caetera dona sua, hanc etiam formam habitus monastici temporibus Antonii M. concessit, Sed *Simeon* aep. Thessalonicae quaeft. 60 operam sumitibus *Ioh. Duce*, Woiwodae Moldaviae 1685 editorum, nona *Pachonio*, *Antonio*que vestes monachorum, sed a Iesu Christo eiusque discipulis adeo, ortum trahere statuit; recentente R. *Simon*, in *critica bibliothecae du Piniana* tom. I. p. 432. Apud eundem *Assmannium* *Thomas* Mar.

videndi facultas sine fraude immania multa passa est persuaderi; quam multis aliis, qui impotenter concionando et collaudando falsam opinionem et induxerunt, et adiuverunt. Ut ex ingenti profusarum laudum collu-
 nic quaedam tantum carmina exempli loco proferamus. *Θείον et άγγελ-
 ικόν σχημα* v), monachorum vestitus, non ideo a *gracis* scriptoribus
 facillime laudatur, quod vulgatum est a diuinis desumptum laudandi ge-
 nus: sed quod Deo auctore ille contigerit et commercio cum Deo sit aptis-
 simus. *Currus Dei* x) iactatur esse, vniuersa et multiplex monachorum

fami-
Margensis in hist. monastica tom. III. part. 1. pag. 467 allegata, „monasticum
 vitam per *Mosen* — aliosque prophetas, nec non *Iob. Baptistam* trans-
 missam fuisse, perque *Apostolos* monachis demum traditam, narrat. Vnde nec
 mirum, ferius pro re indubia haberi cepisse, *sacrum monasticum ordinem a
 Deo inspiratum fuisse*, quod legitur in *Capitular. Francorum* tomo II. edit.
Baluzii pag. 9. n. 11. Sic et affirmat *Bernhardus* in apologia. nec enim venire
 aliquatenus in dubitationem potest, *quin omnino sit sacer modus conuersationis,
 et diuina magis inspiratione et consilio*, quam humana prudentia vel adiuuen-
 tione formatus. De *Benedicti* instituto loquitur, sed paullo post de re omni simili-
 ter pronuntiat. Similiter in vita *S. Borulsi* tomo 3 aE. SS. ord. bened. parte 1.
 sanctae conuersationis in *apostolicis institutionibus* disciplina; et auctor vitae *S.
 Baucis* — meruit *consors* fieri *Apostolorum*, cum monachus factus esset.
 Et *Leander* episc. hispal. tomo I, auctor SS. bened. p. 383 excitatus; vide, quod vi-
 uentes in monasterio regulariter *Apostolorum* teneant vitam, nec dubitent eorum
 assequi merita, *quorum imitantur exempla*; adde *Cassiani* collationes. Tandem
 et diuus *Thomas*, qualiter, qua pollet, iudicandi virtute, infinita rerum discrimina
 adiuuenire solet, paucis verbis grauitur pronuntiat: *sed et discipuli Christi* post
 resurrectionem, a quibus *omnis religio* (i. e. monastica) *sumsit originem*,
 pretia praedictorum conseruabant cet. in II 2dae quaest. 188. artic. 7. Et *Petrus
 Blesensis*, hoc nouum *martyrii* genus *induxisse Iesum nostrum* dicere audet,
 coenobia; cuius omnem locum infra excitabimus.

o) Caput 269 operum *Simeonis*, Aep. thessalon. agit *δix τι το μεναχικόν σχημα,
 άγγελικόν σχημα* est, ut discimus ex R. *Simonii* critique de la bibliotheque
 des auteurs eccles. tom. I. pag. 418 de eadem re idem *Simeon* aep. agit quaestio-
 ne 60 p. 452 critique *Simonii* excitatae

x) *Nicolaus, Bernhordi* notarius, epistola 33, tomo XXI. biblioth. max. patrum
 „adiunge te ad currum istum, vbi millia laetantium et dominus in eis; locus
 „enim iste a Deo factus est.„ Hic nota illa additur: „*Currus Candacis acethiopis,
 act. 8.*„ Nempae tam vaga atque inepta est haec praedicandi ratio, vt ipsi illi,
 qui monasticis in rebus aut educari sunt, aut versatissimi esse possint, istorum homi-
 num monasticam Rhetoricam saepe minus intelligant. *Nicolaus* hic vitam mona-
 sticam appellat *currum Dei*; quemadmodum monachi, adeo pii olim homines
 erant, bonis, quibus currui opus erat, dici solebant; ita certe diploma quoddam
 tomo II operum *Miraei* diplom. histor. legere meminimus, vnde nec mirum *S.
 Columbanum*, dici *aurigam* domini; in vita *S. Doicoli*, tom. 2. *Mabill.* aca
 p. 103, n. 2. Clarus loquitur *Potho*, presbyter Prumiensis lib. 3. *de domo Dei*,
 cap. vltimo: inde profecto liquet, quantum delinquant, quantum communis
 vitae societatem turbent, qui extraordinaria instituta monasterii tradunt, qui
currum Dei, de quo scriptum est, *curus Dei* decem millibus multiplex, millia
 lae.

familia; *paradisus* 1) claustrum, et *tabernaculum sanctum* 2) adeo omne extollendae rei cuiusdam genus ad monasticum statum transferri solebat, ut quam ap'e ineptene id fieret, nemo magnopere curauerit.

§. IX. Antiquiores monachos, eremitas, stelitas, scimus ipsa ipsorum voluntate, suo vario consilio, non Dei praesentis monitu, secessum ab aliis hominibus fecisse. Vario consilio; alii necessitate coacti, et vitae periculo impulsii, cuius consilii veram rationem posteri statim oblitii sunt, quorum magnus idem aemulantium numerus deserta loca ideo petierunt, quod hic ille idem fecerat, licet amplissimae iam terrae religionem christianam non tam paterentur, quam fouerent, et publica diuinorum praeconum vox christianos esse iuberet. Sed id est hominum ingenium, ut noua auide arripiat, et adinuenciat, non contentum bonis certis. Alii aperte superbia ducti et laudum studiosi in antra fecesserunt et eaueras, quae vix contortum corpus et misere coactum caperent; alii, ut a terra magis abesse, et coelo propiores viderentur, in columnas ascen-

derunt, laetantium, dominus in eis, *currum*, inquam, extra metam quodammodo ducunt. Similiter *Petrus Blesensis* sermone 35, tomo XXIV biblioth. max patr. pag. 1441, currus Eliae, currus Aminadab, *planstrum nouum*, super quod relata est arca Domini de terra philisteorum, currus quoque Dei decem millibus multiplex — Currus autem Aminadab, quod sonat spontaneus domini, sunt, qui post lapsum *voto se adstringunt* continentiae

Viam sanctam praeter alios adpellat *Guarricus* abbas igniac. sermone 5 de nativitate Domini, tomo XXIII. p. 176. et erit ibi, in antiquis *cubilibus* draconum semita et via etc. Admittit quidem *via sancta* pollutum, *sed statim abluit* admissum, tanquam vere *baptismus alter* etc. Clarius *Bernhardus* in apologia excitata *Gregorii* fabula de S. *Benedicti* transitu: *viam* viderunt a cella eius ad coelum stratum; et dixit vir ignotus, qui apparuit: haec est via, qua dilectus Dei *Benedictus* in coelum ascendit. Quae est enim *via* ab eius cella progrediens, nisi *ordo*, quem idem vir beatus instituit, et forma vitae?

3) Ita *Petrus Cellens.* de disciplina claustrali nominat; similiter *Bernhardus* religionem s. monasticam vitam comparat cum paradiso terrestri; quod tanquam memoratu dignum reperit *Antoninus* Florent. Aep. tomo III, summae, titul. XVI. c. X. de commendat. religionis §. 9. Sic in vita S. *Deicoli* tomo 2 *Mabiloniac* act. SS. bened. p. 106, fit locus *paradisus* monachorum, i. e. claustrum. hoc iam sec. VII.

2) *Nicolaus* (notarius Bernhard.) epist. 36, venite et ingredi *tabernaculum s. suum*, ut deinde voletis in locum tabernaculi admirabilis etc. Inno *coelum*; ita epistola episcoporum ad *Radeundam*, in *Gregor.* Turonens. lib. 9. c. 39 de *claustris monasterii*, imo de *coeli regno* exire. *Petrus Blesensis* epist. 13. tomo XXIV. bibl. max. quid est *claustralem* redire ad seculum, nisi *coeli habitorem* cadere in infernum? *Ausperti* narratio de ortu monasterii S. *Vincenzii* Tomo 6. *Vghellii* pag. 465 edit. Inae et inde in actis SS. ordinis *Bened.* tomo 3. parte 1. pag. 429. credite mihi fratres, quia monachus ille, qui in hoc monasterio ad finem permanserit, anima eius aeterna supplicia nequaquam sustinebit, sed vitam aeternam possidebit cet. Ipse *Bernhardus* de *vita* solitaria; habitantes in *celis* potius, quam in *cellis*. Legi etiam instar omnium potest *Richardus* de grandifilua carmen de *laude clarae vallis*, vbi eximia laudum deliria profant.

derunt, coeli aerisque intemperiem, modo caelestium ditissimi et certi distributoribus crederentur, lubenter experturi. Hinc eximie auxit insana religio, ut solet, si cuius rei existere solent praemia et commoda a). Hinc isto tempore, quo vix centesimus quisque SS. legebat, aut se ipse nosse ex illa didicerat, innumera cum diabolo, cum aethiopibus paruis b), et aliis corruptae plane mentis ludibriis, bella et commercia; quae risui certe excitando vtilissima essent, nisi hominum simul infelicitas et christianaevix natae religionis misera conditio, animum contrario sensu perfunderet. Iam satis auctoritatis collectum erat ad eos omnes, qui saluti suae optime studere videri vellent; ibi enim diabolus debellandus, vbi tot luculentis victoriis pedibus adeo conculcari solebat. Iam frequens concursus, vt omnibus capiendis vix monasteria mille, (sed minus ampla et superba, quam posterorum fuerunt) et *conventus*, sufficerent. Acedebant sanctorum virorum, quorum exempla imitanda erant, perpetua memoria, extructis sacellis, antris et aedificiis sancita, quae dissimiles continere incolas non poterant strenuos defunctorum amatores. Cum his *Elias*, et *Iohannes* in deserto comparati: quasi isti hominum semper fugerint confortium, et tot nouis baptitis opus esset, aut prophetis, quotumque esse vellent; simillimi cetera, vt quiuis intelligit, istis duobus.

nus

a) Satis praemiorum, *digito monstrari et dicier, hic est*, sexcentorum miraculorum facilis arbiter; quorum licet praefens atque expertus nemo fere faceret fidem, tamen et nemo tunc tam barbarus atque ethnicus, quin ipse affirmaret, de quo alios vel quaerere audiret; satis certe erat, posse talia a tam sanctis hominibus fieri, qui non frustra pede in vno annos ita, manus extendere, catenis alligari columinae etc. videbantur. Quod ne videamur ex inuidia suspicari, *Arbanastus*, si is est auctor, vitae S. *Anthonii*, in fine libelli, ita pronuntiat. „*Hunc fratribus libellum magnopere perlegere curate, vt aemula fidei vita sublimin Christianorum et monachorum, sciant, quod saluator noster Iesus Christus glorificans se, glorificat, et feruentibus sibi non tantum regna coelorum, sed etiam, hic in montium secretis latere cupentibus, famae tribuit publicitatem: scilicet, vt et ipsi fenantur laude meritorum, et ceteri eorum proponantur exemplis.*“ Namp Christus *famae nobilitatem et laudem promisit* suis, eam ipse expertus, si placet. Haec illa fatua hominum ad immania procliuas, haec fabulas, haec superstitiones, miracula, haec omne pietatis verae damnium peperit; malitia et fraus serius aduenit.

b) Eximia eius generis restant monumenta in *vitis patrum*, vnde fere ad omnes vitarum scriptores exemplum transit; parum sane laudatos heros sanctum, nisi saepissime et cum diabolo et cum angelis commercium ei intercessisse proderent. Inde, ne compilasse alios viderentur fingendis atque excogitandis miris et horrendis rebus gestisque studendum fuit: vt profecto nihil fere magis pudorem et miseracionis sensum excitare possit, quam tam abiecti, Inducti, et nequiter circumacti humani generis, pietatis adeo nomine, recordatio. Agyrrarum et circumforaneorum instar habebant plurimi isti aetnae: quos ad noua quaeque pauida et exporrecta plebs totos dies circumstaret, visa aut audita suo sensu simul eximie ad alios auctura.

C

nus feruere hoc institutum videretur, quippe minus iam nouum, et molestis semper auribus; ne deessent tamen incolae sanctorum locorum: recedere prohibiti sunt *c*) subinde, qui taedium harum rerum ferre amplius nollent. Religioni ducebatur, scelere dabatur, e loco et communione sanctorum exire, votum (i. e. his et sequentibus temporibus, propositum, consilium) Deo nuncupatum (sed a lubentibus, nec perpetuum taedium Deo sacrificium facturis) non persolvere, quasi grandius crimen esset, e claustro exire aliquem, qui in republica Deo hominibusque seruire poterat, quam eum inuitum et reluctansem vi retineri, taedio et necessitatis sensu mentem aegram numquam liberaturum, deoque adeo et nolentem et negantem, gratissimum cultorem tamen futurum, si placet *d*).

§. X. Inter istos omnes, qui *ἀσκηται* philosophi christiani etc. dicebantur, non negabimus, fuisse quosdam viros probos, pietatisque non omnino expertes *e*). Sed et illud scimus, istam *ἀσκησιν*, quae ieiunando, meditando, lacrimando, stasique orandi et stendi temporibus constabat, in detrimentum christianae pietatis ita creuisse *f*), vt homines

iam
c) Notissima est *Augustini* sententia, quam reluctantibus iam iam monachis isto tempore opposuit: *Ne te uonisse poeniteat. Felix est necessitas, quae in meliora compellit.* Eam *Thomas* tam in summa quodlib. III. quaest. XI, quam alibi repetit; vt solet patrum sententias ad sua recentiora tempora callide transferre. Quod minus recte excitorum patrum vitium, et *Nicolai*, ipse *dominicanus*, et *du Pin*, et *Simonius* farentur, vid. R. *Simon critique de la bibliotheque des auteurs eccles.* tom. 1. pag. 170.

d) Quod olim iam displicuit. Confer. Ius Can. XX. q. 1. c. 10. Sin autem ad secularem habitum reuerti uoluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur, quia *facis inutile est, vt coactis domino seruitia praestentur.* Similiter *Papa Nicolaus* XX. q. 4. c. 4. praesens, sub violentia existimauimus *minime fieri debere monachum*; nullum quippe bonum, nisi voluntarium. Sed alia est iuris, alia facti ratio; periculum erat, ne monachi deficerent; non, ne Deus de minuto seruitio indignaretur.

e) Addimus, non pauca eximii argumenti restare in talibus scriptis fragmenta. Nam ea vniuersa commendare nolumus. Ipsa certe illa, quae *Macarii* nomine leguntur, uacuis non carent praecipue *Pelagianorum* monachorum erroribus proxima. Licebit hic eos *ἐν παρῶδο* obseruare, existare etiam in *Ephremii graecis* sermonibus *Oxonii* impressis, fol. *αὐθ πρῶτη ὑπερωγῆ*; eadem, quae in *Macarii* opusculo *de libertate mentis*, cap. XIII. vsque ad XVI. leguntur, variantibus tantum phrasibus; vt nerofimilimum sit, esse duplicem ex *lyriaco* versionem; quod inter alio eo facit, ista non *Macarii* esse, sed ex variis collecta. Ita in thesauro *Assini* alectico, in *Simeonis* iunioris scriptis; in *Iohannis* scala, non pauca bona leguntur; sed plurima vitio monasticae et asericae superbae humilitatis et mediocritatis infecta sunt: vt cuique patebit, qui de his non tam ex *Φεζοσι* medicis aut bona, quam ex temporis et vitae illius omni ratione sententiam tulerit.

f) Nec *Gesfeno* probabantur *Iob. Climaci* de superstitiosis exercitiis praecepta. Rem ipsam omnino tangunt uerba *Iob. Iac. Hottingeri*, de fatis doctrinae de praedestinatione, pag. 445, „adde quod istud hominum (monachorum) genus, nonnullis.

iam soli, Deus ipse in eis nihil, operari habere, viderentur. Hinc enim ista inusitata lacrimarum ḡ), quas monachus, sciret nesciret cuius rei causa, (solum enim facile adflescere) largo flumine funderet, commendatio; hinc celebratissima ἀπαγγελία ḃ), non tam suaderi, quam imperari coepit, cuius tot et tanta rudimenta capta sunt, ut tandem vota illa monastica enascerentur, quibus quis summam id omniae perpetuum spondebat, quod multiplici ἀσκησεως genere antea, et varia, saepe ridicula, exercitatione captabatur.

§. XI. Intelligitur facile, quod et multis veterum sententis testimoniisque constat, monachos hos poenitentiae ḃ) operam dedisse, et commercio cum Deo. Oprandum sane erat, ut illa μετανοια, quam Christus imperavit, illis semper satis cognita fuisset. Immutatio illa mentis nostrae, quae Deum vnicum auctorem habet, a quo ideo regenerari dicimur

C 2

dicimur

„nullis exceptis religionis et pietatis proram et puppim in ἀφειδία σωζοτο, „constituant.„ Observat ante, *Benedictum* in regula, *Cassiani* collationes legendas iniunxisse.

ḡ) Pleni sunt ascetici isti libelli talium superbientium laudem. *Simeon* ille iunior, oratione XXX: etenim post homines natos numquam auditum est, animam, quae post baptismum peccato se foedasset, absque lacrimis purgatam esse; quod *Pontanus* emollire studet. *Alredus* in speculo caritatis tomo XXIII. bibl. max. patrum p. 118, est profecto gratissimum et acceptissimum Deo sacrificium, profusio lacrimarum, et pro omnibus admisis sufficiens holocaustum cet. *Smaragdus* abbas, in diadem. monachorum c. 15. quamquam per poenitentiam propitiatio peccatorum sit, sine meta homo esse non debet — *Elrigus* Homil. XI, magnus profectus est lacrymarum etc. tomo 12. bibl. max. patr. pag. 316 et Homil. 16 consideret, si per amaritudinem poenitentiae Deo satisfecit pro offensis. Proinde quia Dei miseratio occulta est, sine intermissione standum est cet. Ut plurima alia hic congerere omitamus; quia etiam multa ex recensione ascetarum Syrorum in bibliotheca *Affemannii* intelligere licet.

ḃ) *Simeon* saepius excitatus in biblioth. patrum max. pag. 754 n. 32. p. 737 n. 85. *Johannes Climacus*, cuius ἀπαγγελία studium *Gerfonus* iam, ille eximius cancellarius, reprehendit. vid. R. *Simonis* critique de la bibliothéque des auteurs eccléf. tom. 1. pag. 243. et plerique ascetici veteres. Huc etiam referenda illa famis, frigoris, aestus, pluviarum etc. sustinentorum spontanea exercitia.

ḃ) Eius rei testimonia quaedam paulo post proferentur. Antiquitus iam ideo factum, ut qui poeniteret, in monasterium iret. *Hieronymus*, in epistola ad diac. *Sabinianum*: „Hortatus sum, ut ageres poenitentiam, et in cilicio et cinere volutareris, ut solitudinem peteres, ut viveres in monasterio, et Dei misericordiam lacrimis iugibus implorares.„ Sed et poenae loco in monasteria trudebantur. Concil. Agathense canon 50: si episcopus aut presbiter aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam falsarit — ab officii honore depositus in monasterium retrudatur, vid. *Cassianus* not. eccléf. dissert. 8. Et inter versus frontis maioris ecclesiae S. *Benedicti* castrensis inscriptos sub Abbatte *Rogero*, in *Ducherii* spicilegio tomo 3. edit. maioris pag. 572, hic exstat, Ut sit supplicii summa cuculla loco.

cimur, id est, fide in Iesum Christum donari, et beneficiis, quae ea cetera complectitur, siue efficaci verbi virtute, siue baptismate, siue utroque remedio eam in rem Deus utatur. Hanc *metanoiam* et Christus docuit, et apostoli omnes, eam experti ipsi, tradiderunt; hanc omnes Christiani seculi I, II, III, quoti quique fuerunt boni, prae se tulerunt *k*). Nemo antra aut ipse intrauit, cum fame et siti colluctans deiq; praesentissimi miracula temere promittens et expectans, aut id aliis suasis; nemo eos qui *metanoiam* vellent, muro circumdedit; nemo eos aeternum silere, flere, vigilare, aegrotare iussit. Deus enim ubique operatur, quae vult; verbum Dei ubique legitur, et auditur, cuius virtus nisi ita mentem occupet, atque impleat, ut omnia impedimenta tollat, diuinas et nouas vires sufficiens; frustra muris contineantur, qui mentis domare ipsi malitiam et imperfectionem omnino non possunt. Sed haec est illa labes, illa pestis, quae tot hominum mentes iam olim infedit, ut partem poenitentiae, *metanoiam*, ignobiliorem, si verbo est venia, quae dolore et sensu malorum siue perpetratorum atrocius, siue inhaerentium nobis, absoluitur, quae eadem repeti non vult atque augeri, hanc partem, inquam, ut pro vera ista *metanoia* habuerint, hanc vnicę prae se tulerint, huic studuerint per omnem vitam; spiritualis et nouae cum fide vitae, quae est ex Deo, et quae ceteram hominis conditionem, quam in societate et republica sustinet, tam non tollit, ut augeat et perficiat, immemores atque inexpertes. Appellamus pleraque omnia superiorum temporum monumenta, poenitentiam tantum aut dolore ob mala peracta interno, aut externo per ieiunia et eius generis alia, excitato significatoque, constitisse *l*). Ingentibus et atrocissimis sceleribus satisfactum tandem plane credebatur, susceptis poenitentiis, quarum multi superfunt indices. Testatur de eadem insana opinione illa noua et in-

audi-

- k*) Facile intelligitur, *poenitentiam publicam* cum hac christiana *metanoia* non a nobis commiseri, non, quod ista hanc non patitur aut excludit: sed quod ad disciplinam illa magis pertineret, et grauiora crimina societati publicae quasi exprimeret. *Metanoia* hic exprimit idem, ac *conuersio*, regeneratio strictior etc.
- l*) Non opus est, ut canones poenitentiales, poenitentiaalia etc. antiquorum temporum, longo ordine recensamus. Legatur vel *Columbani* abbatis libellus de *poenitentiarum mensura taxanda*, tomo XII. bibl. max. patrum p. 21. et *Cumeani* abbatis Scotohiberni, liber de mensura poenitentiarum, ibid. p. 42, si quis harum rerum ignarus sit. Id maxime dolendum, quasi non satis sit peccatorum, quae in deum admittantur, nouum genus eorum magno numero procreatum fuisse, ineptissimis regulis monachorum; ut si quis ad benedictionem mensae non dixerit *Amen*, sex *percussionibus emendet*; ut poenitentia adeo plane pro hominum lubitu, non dolorem, quem Deus excitat in nobis, sed quem mali externi sensus, *percussio* etc. creauit, significauerit. Scuteat talibus seris nugis regulae et statuta monachorum inde a saeculo VII.

audita vocis *μετανοει* significatio, inter monachos nata, cum supplex inclinatio *metanoea* ¹⁾ dici solebat.

§. XII. Vt autem ad *Regenerationem monasticam* propius accedamus, liceat duo omnino admonere, vnde et denominationis et rei ratio facilius intelligatur.

I. Inuaserat antiquiore iam tempore inde fere a Vto et VIto seculo, opinio: poenitentia, ista ea, quam descripsimus, manca et imperfecta, hominem redire cum deo in gratiam; veniam nancisci peccatorum, et pro poenitentiae studio, seruore et seueritate, augeri commercium cum deo eiusque cum homine consuetudinem. Haec autem decora et beneficia, baptismi etiam sunt; quo a peccatis abluimur, pacem et foedus cum deo inimus, indulgentissimo inde patre vsuri. Iam cum baptismi foedus et leges non seruemus, mentis prauitatem sequentes, et dei negligentes; per (veram) *μετανοειαν*, autem seu poenitentiam, redeamus ad dei consortium: poenitentiae et baptismi intercedere ea in re similitudo videbatur. Inde et poenitentiam cum baptismo comparari a quibusdam patribus, legitimus ^{m)}.

II. Monachi semper lugentes et poenitentes crediti fuerunt, licet non omnibus tam seueris esse placuerit. Hinc nemo melius ⁿ⁾ poenitentiam

C 3

agere

l) Nempe dolentis et supplicantis ille gestus adeo cum poenitentia christiana coniunctus, vt poenitere et genu saepius flectere, idem fuerit. Ita inter *Petri Cluniacensis* statuta n. 53. *frequentibus metanois* etc. Ita et glossaria graeca, et latina, *μετανοεια*, inclinatio; quae aut *μεγαλη*, si quis toto corpore, non flexis tamen genibus; aut *μικρη*, si capite tantum, inclinaretur. Vnde et *Assemannus* tomo I. bibl. orient. p. 447 sermone 13. inscriptionem fecit, *de metanois, hoc est de adorationibus* cum genu flexione et prostratione. Vid. pluribus *Goar* ad *Euchobogium*.

m) Huc et istud *Hieronymi* celeberrimum pertinet dictum: *poenitentiam esse secundam post naufragium tabulam*; prima erat baptismus. Explicat *Antonius* part. 3. tit. 14. c. 17. §. 2. Oculis videre est, posteros pessime abutulos fuisse hoc oraculo: qui poenitentiam non iam illam sequebantur, quam deus in SS. praescripsit, sed quam quisque duriorum et acerbiorum inuenisse sibi videbatur. Verbofus iam de *poenitentiae* in reipubl. christiana satis agere non licet, licebit autem tempore alio.

n) In decretis can. XLV. 7. quaest. 1. praecipit sancta synodus vt qui cunque de pontificali dignitate ad monachorum vitam et poenitentiae descendit locum cet. Hoc praecipue prudentissime docet doctor angelicus, quem grex inde omnis secutus est. *Quodlib.* III. qu. 23, ad 7. dicendum, quod status religionis, est status poenitentiae. Idem *Quodlib.* III. qu. 13. Maxime vile est peccatoribus, vt ad religionem transeant. Peccatoribus enim duo sunt necessaria ad salutem; primo vt de peccatis praeteritis poenitentiam agant, secundo, vt de cetero peccatis abstineant. Ad vtrumque autem horum maxime operatur religio. Primo enim, status religionis, est status perfectae poenitentiae, ita, quod nulla satisfactio adaequari potest poenitentiam.

agere videbatur, quam qui monachorum se societati adiungeret; mundum, seculumque relinqueret, impedimentis simul cunctis liberandis; vt haud nihil ambigere possis, maior ne laudum pars ad ipsa illa moenia et claustra quae et inuitos continebant, a quae insidiis omnibus defenderent, an ad firmiter inclusos et coercitos ciues pertineat.

§. XIII. Nempe nouum hic animaduertere licet vitium opinionis, sed quod tantum ideo locum habuit, quia SS. prae tot exercitiis et regulis seruandis neglecta fuit: id esse *seculum, mundum relinquere*, quod est sollemne his seculis carmen et antiquissimum *o*. si quis relictis sine bene, sine male a se in republica gestis parentibus, amicis, claustrum ingrederetur; non solum et ipsum in mundo positum, ab incolis mundi extructum, profusa diuitiarum in superbas moles maxima copia, sed etiam plenamque in regione prouinciae optima *p*. amoenissima. Tam facile antra et speluncae priscorum relinquebantur! Hoc aedificium, palatium dicere posses, cuius in lae patentes campos, villas, et homines multos erat imperium, intrabat, qui seculum *q* relinquebat; hoc suo parimonio augebat, ne ipse aliquid haberet. Quod, etsi per iocum magis et lusum, quam vere dictum esse videri potest, cum ad id multi principum filii seculum hac ratione

sententiae religionis et religiosorum. Quae insana verba etiam in II. 2dae qu. 186. artic. 1. ad 4. occurrunt, status religionis est conuenientissimus poenitentiae locus, vid. et artic. 2. respons. et artic. 3. et 5; quaest. 187. 188. 189. Ex *Thoma* eadem *Antoninus*, alique, tanquam preciosa luminaria rei documenta repetunt.

o) Ista oratio enim satis et in se speciosa, et ex N. T. Christianae adeo verbis desumpta esse videri possit; nec tamen his tantum catholicis, sed haereticis adeo visitata, et meliori adeo sensu. Legatur *Tertullianus* de *Resurr. et c.* 19, qui tradit, fuisse, qui *de seculo exire* (quod mortuorum sit habitaculum) resurrectionem christianam esse docuerint, negata illa fututa.

p) De fastu et superbia aedificiorum, sufficit vnus *Bernhardus*, qui in apologia ad *Gustelimum* vehementer vanitatem istam exagitat. De amoenitate locorum, oculi consulantur; et vetusta monumenta: ea inter vid. chronicon monasterii S. Bartholomaei de Carpineto, tom. 6. *italiae sacrae*, edit. romanae pag. 1237. vid. et *acta SS. ord. Bened.* inde a tomo 2; e. g. tomo 3, parte 1, pag. 94, descriptio *Magnilocensis* monasterii.

q) Neque vero nos demum, et *Lurberi* amici, hoc adiuuenimus. Tulit etiam vetusta aetas viros graues et prudentes, qui facum fieri negre ferrent. Acerbior sane est sententia, et iustissima, quam ex *Capitulari* anni DCCCXI, in *Baluzii* edit. tomo II, p. 479, n. 5, hic e. scribimus. *Inquirendum etiam, si ille seculum dimissum habeat, qui cotidie possessiones suas augete quolibet modo, qualibet arte, non cessat; suadendo de caelestis regni beatitudine, comminando de aeterno supplicio inferni, et sub nomine dei, aut cuiuslibet sancti, ram dixerit, quam pauperem, qui simplicioris naturae sunt, — si rebus suis exspoliant, et legitimos heredes eorum exheredant* etc. Illustre atque adro contra earum veritatis testimonium, antiquissimum praeterea, et granissimum; cuius similia vix exstant, si tempora comparentur, inter *Lurberi* querelas. Dignum vero est id to-

tum

tionē reliquerint, in seculo aliter minus *) ex principis imagine habituri: tamen illud est longe tristissimum, hac religionis umbra tot homines decipi potuisse, ut nihil amplius *re diuinos TERT* in se ipsi habere et secum ferre arbitrati sint, si in monasterio uiuerent; licet centies susceptae vitae poenituerit, ob plurima taediorum plena seruitia siue exercitia; adeo etiam summis animi motibus, indignatione, desiderio eorum, ad quae assueuerant olim, perturbati, tamen deum multo melius, quam piissimi episcopi, principes, milites, serui, rustici, colere videbantur.

§. XIV. Iam facile est intellectu, vnde *regeneratio monastica* nomen acceperit. Poenitentia ista idem credebatur praestare, ac baptismus; baptismus dicitur, *regeneratio*, et lauacrum regenerationis: ergo poenitentia, etiam *regeneratio* dicta; et quia illa optime in monasterio succedere videbatur, monachilem habitum sumere et *regenerari*, idem tandem haberi **) coepit. Eius rei historiam quasi, sed primis lineis tantum, tradimus, pluribus variorum scriptorum testimoniis munitam. Ex antiquioribus *Hieronymum* ducem, sed longe deterioris ipso gregis, profertimus, qui in epistola ad *Paulam*, de obitu *Blesillae*, his verbis

tum capitulare, quod memoria teneatur; et videntur hic ibi hodieque in sententiam eandem ire terrarum domini, qui diu iuisse poterant. Ipse certe *Bernhardus*, qui id non videtur imitari voluisse, inuitis multo adhuc atrociora de monachis suo tempore scribit, et rem acu tangit, in *Apologia* ad abbatem *Guilicelmum*.

*) Quod sine infamia atque inuidia dictum volumus. Jure sane suo id faciebant, quorum maiores tantum de terris et bonis ad monasteria contulerant, ut posteris ipsorum parum, certe minus, restaret, qui ita optimo iure sua administrarum ire poterant. Sed et satis constat, homines de plebe, qui in seculo nihil haberent, nihil adeo relinquere poterant, ideo in monasteria iuisse, ut id abunde et certo haberent, quo ad pacatam vitam opus esset. *Hieronymus* iam ita questus est, ad *Demetriam*, de serv. virgin. solens miseri parentes — — deformes et aliquo membro debiles filias, quia dignum generum non inueniunt, virginitati tradere. Et *anonymus* monet: de cauendo ingenio quorundam hominum secularium, qui non magnopere curantes de alio, quam de hac sola temporali vita, postquam domum habuerint, ut ita dicam, plenam filiarum aut filiarum, aut, si quis eorundem claudus, — — hunc quidem impensissimo voto, ut monachus fiat, offerunt. ap. *Bulaxium* tom. 2. pag. 1298. Vnde apparet, monachos ipsos, semper diuoret maluisse, qui dotem afferrent; aliter non querendam erat, tales monachos fieri; quia ad sanctitatem, poenitentiam, quae in caustis perpetua esse credebatur, nihil interest, claudos, pauperesque, an fortes et diuites monachos nanciscerentur. Perfectissimum autem poenitentiae genus oportet habitum hoc sit, ad quod et fraus et ingenium adeo viam faceret.

§) Ita arbitramur, clarissimam esse et rei et nominis originem. S. R. *Hunnannus* in dissertat. theol. morali de *voris*, quae existat in *Sylloge dissert.* tom. I. parte II. n. 9. §. 4. (n) videtur aliunde originem derivare: *Voris baptismalis* appellatio *occysonem* praecebit monachis votum suum monasticum baptismo par habendi. Sed, ut eximie nobis fauet, facile hanc sententiam nostram et ipse patietur. Antiquior est

usus est ¹⁾. „Nunc vero, cum propitio Christo ante quatuor ferme me-
 „ses secundo quodammodo proposito se baptismi lauerit, et ita deinceps vix-
 „rit, ut calcato mundo semper monasterium cogitaret etc.„ Obseruauit iam
 B. *hemnitius*, posteriores hoc laudandi genere, quod *Hieronymus*, qui
 rhetoricari solet, per quodammodo, minus esse concinnum imple faretur,
 eximie abufos fuisse; reuult eundem locum *Hieronymi Bellarminus*, cum
 comparationem baptismi, quam nostri tam seuerè in posterioribus mona-
 chis reprehendunt, defendere studet ²⁾. Satis autem notum est *Hierony-
 mi* ingenium, et virginum monachorumque studiosus amor; *Elesilla* pro-
 posuerat tantum monasterium intrare; tamen hoc propositum comparat
 cum baptismo; *lauisse* eam se hoc propositi baptismo dicit: quasi immun-
 da et sine *peruocata* moritura, nisi hoc consilium cepisset.

Istam e *vitis Patrum* ³⁾, (libro, qui plus damni intulit christianae
 ecclesiae, quam vtilitatis vniquam adferat vel diligentissimis mille lectoribus,
 iucundi certe et laudabile et commodi parum habet) sententiam, iam ex *Tho-
 mae* recitatione intelleximus. Sed tala vel ideo colligere nolumus, quia
 praecipue de monachis sequioribus agimus; cum quibus antiquiores tam
 ob minora vitia, quam ob ceteram vitae diuersae rationem, recte compa-
 rari non possunt. Non ignoramus, *Bellarminum* monachos omnis aetatis
 miscere, et, si qua bona de vetustioribus dicta inuenit, monachis summa-
 tim cunctis temporum omnium tribui velle. Faretur certe *Antoninus* ⁴⁾,
 monachos fratres dici, quia ab vno patre religionis suae institutore, puta
Benedicto, Dominico, habent originem. Horum ergo praecipue collige-
 mus vitae huius laudes, inde a seculo VII^{mo}. Atque satis constat *Ene-
 dicti* ordinem eximie et incredibiles fecisse progressus; monasteria autem
 celeberrima *Corbeias, Fuldam, et Cluniacum*, praeteritis aliis, fuisse;
 quorum primi incolae posterioribus vel ideo meliores fuisse non videntur,
 licet expressa encomia huius generis nondum inuenerimus, quod *reme-
 dium*

est is honos comparatae religionis ad baptismum, quam *Petri Lombardi* *vo-
 rum baptismole*: eo nomine autem si summam intelligatur, quod baptismi ho-
 norem et ceremonias fere imitari sunt monachi antiquiores, a nobis non differt.

- 2) Obseruauit illud diligentissimus patrum lector *Chemnitius* in exam. concil. trid.
 sess. 8. Huc respicere videtur *bernardus* in libro de praeepto et dispensa-
 tione: sed et quomodo in baptismo eriuimur de potestate tenebrarum, —
 ita et in *sancti burus* secunda quadam regeneratione propositi de tenebris
 aequè non vnus originalis, sed multorum actualium delictorum in lumen
 virtutum euadimus. Qui locus et omnem hanc rem simul illustrare potest.
- 3) *Bellarmin.* in disputation. de controuerfiis christianae fidei edit. *Ingolstadt.* 1586.
 pag. 1570.
- 4) Fallo *Hieronymo* tribui olim solebat is liber. vid. *Riuernum* critico sacro cap. 8.
 libro 4. et *Cocum*; qui Romanorum consensum ostendunt.
- 5) In *Summa*, parte III. fol. CCLXXV. Sic et *Godofredus* *Vindoc.* l. statim ex-
 citando *Benedicto* primo hoc boni tribuit.

diu animarum 2) credi id passi sunt, si quis agros suos monachis offerret quorum virtus etiam parentibus diu ante mortuis proficit. Inde autem

a fe-
2) Non ignoratur *Baluzii* sententia, qui ad *capitularia* tom II. p. 929. facetur, non propari opinionem *Falceri*, antiquit. lib. 5. c. 10. non ante tempora *Dagoberti* pro animae remedio bona oblata fuisse. Inde a seculo VIII eius generis donationes magno numero superiunt, vid. *Iob. Vadiani* liber 2. de collegiis monasteriisque germaniae; *Dacberius*, *Marrenii* collect. amplif. *Miraei* opera diplomat. histor. illustris *Gudenii* collectiones, *Schatenii traditionum Fulkien.* alii. Atque ne quis dubitet, peccatorum remissionem certo ita speratam et sancitam fuisse, paucissima documenta excerpemus; *Miraeus* tom II. p. 1144. Ego *Baldwinus* — pro peccatorum meorum remissione offero huic coenobio etc. Et *Ansellus* super-addit: ad haec (donata) ego *Ansellus* gaudio magno gaudens gratias debitas egi dilecto *Militi* (donatori), illique vitam aeternam promisi, et idem sistantes promiserunt. Ib. p. 1164. *Godefridus* dux lothar. in remissionem peccatorum omnium meorum, et ad salutem patris mei etc. p. 1178. Episcopus *Leodiensis* haec docet: qui sanioris consilii sunt, student ad aeterna anhelare et de temporalibus donis precium redemptionis animae suae sibi curant praeparare. Plane vt in *capitulari Baluzii* pag. 520. n. 3. res ecclesiae, vota (i. e. dona) fidelium, dicuntur pretia peccatorum. Tomo I autem *Miraei*. p. 9. anno 12 *Chiliderici*-cogitans de dei timore, se abluendis peccatis meis. Ipse *S. Willibrordus*, Apostolus, p. 11. cogitans casum humanae fragilitatis, qualiter peccata mea possum abluere p. 43. vt per hoc remedium nostrorum peccaminum inuenire possumus p. 174. *Godefridus* dux lothar. intelligens ab ecclesiarum doctoribus omnium hominum salutem in elemosynarum largitione plurimum constare. Trad. *Fuld.* num. 76. pro aeterna peccatorum indulgentia; n. 4. et fere centies, pro immensis peccatis et debitis offero, et similia multa, omnia a seculo VIII. Praeter ista, *Cumeani*, abbas *Scotohiberni*, liber de mensura poenitentiarum, sec. VII. scriptus, docet, remissionem peccatorum, post baptismum, (non ex redemptione Iesu Christi,) sed vndecim aliis remediis parari; charitate; elemosynis; effusione lacrimarum; confessione; afflictione corporis; abrenuntiatione vitiorum; intercessione sanctorum (viventium); misericordia; conuersione aliorum; indulgentia erga alios; martyrio. Omnia ex canone et SS. dicit deriuari; sed pessimum agit interpretem. Illa fere eadem repetit *Eligius*, *Noviomensis* episcop. sec. VII. scriptor, homilia III bibl. patr. max. tom. 12. p. 306. „Non tantum supplici, illo poenitentiae nomine salus aeterna reprimitur, sed etiam sit absolutio peccatorum per caritatis affectum, elemosynarum fructum, profusionem lacrimarum, confessionem, afflictionem etc. quae ad verba adeo conueniunt; addit, quibus omnibus modis aboleri posse peccata, diuina testis est scriptura. Poenitentiam autem similiter hic non pro *μσταξις*, mentisque per dei virtutem conuersione, sed de impositis externis operibus, intelligi: patet, ex homil. VI. vbi dicit, multos, (qui poenitentiam differant,) neruorum conuersione ita percussos esse, vt non solum poenitentiam petere (more ecclesiae), sed etiam signare se (cruce) et orationem dominicam dicere non possent; quo in statu adeo negat poenitentiam contingere, quod de *μσταξις* vera falsum est. Apparet inde, cur fere in omnibus donationum documentis fragilitatis humanae fiat mentio; vt in omnem euentum peccatorum remissionem paratam et paratam habeant, quocumque, etiam inopinato, casu, subito moriantur. Ita clare *Marculfus* libro II. c. 2. priusquam subitanea transpasio eueniat, oportet pro salute animae vigilare, vt non inueniat quemquam imparatum, et

a seculo XI, et XII erupisse omnis monastica infania videtur, vt ex his lulentis constare potest testimoniis; quorum graeca, praecedent, quia sub oriente sole coepisse et inde in nostrum orbem illata esse recte dici potest, ista monachorum vita.

I. *Simeon*, iunior, theologus, Presbyt. Constantinop. quem seculo XI scripsisse volunt, haec his verbis pronuntiat, ex versione latina: a) quod si item altero baptismo per habitum angelicum (i. e. monasticum) accepto quid acciperent non intellexerunt, gratia ea similiter auolante, vt quae per baptismum aquae collata est, et propter stuporem adhuc ad malum b) prouisi sunt, vt prius: inanis est eorum fides, vanumque secundum quoque baptismum cum sensibus expertibus et mortuis sacra indumenta sint imposita. „Idem alibi: c) per „SS. baptismum peccatorum remissionem accipimus, et a veteri maledicto liberamur, aduentuque Spiritus Sancti sanctificamur. Perfectam autem gratiam, iuxta illud, inambulabo et inhabitabo eis, non tunc adipiscimur; — „per poenitentiam porro, per confessionem et lacrymas (i. e. *ἀσκησιν* monastica) pro portione veniam priorum delictorum impetramus, et ita demum sanctificationem cum caelesti gratia recipimus. Idem ille: d) Si omnium peccatorum tuorum veniam, siue per confessionem, siue per angelicum habitum, quem induisti, consecutus es, &c. Graeca inscriptio *Sermōnis* e) cuiusdam huius auctoris: το ἄγιον βαπτισμα ἢ ἀσκήσεις, ἢ δυσκνήσεις πρὸς το κακὸν διακρίσεις ὡς πρὸς καὶ το δευτερόν βαπτισμα το δια τῆ θεοῦ καὶ ἀγγελικῶν σχημάτων; addit *Pontanus*, h. e. in ingressu in religionem seu monasticum ordinem, si quis forte hoc ignoret.

Leonem Allatium Danhauseri f) iam excitauit, haec de graecorum superstitione scribentem.

„Et

sine aliquo respectu discedat a seculo. Hic ipse *Marculfi* liber potest de opinionibus seculi VII et sequentis, quo subinde formulae nouae natae sunt, testimonium perhibere. Addantur et, quae post profuerunt istorum temporum documenta.

- a) In *biblioth. max. parisi* tomo XXII. pag. 631. orat. 2. Nec graeci tantum ita loquuntur. Vt *S. Pauli* ep. *Verodunensis*, tomo 2 *Mabilonii* pag. 271, angelicum monachici habitus schema induitur; etc.
- b) Nempe vestis monachorum, *armatura dei*; vt in vita *S. Bonulfi* tom. 3. part. I. auctor. SS. ord. *Bened.* dicitur: exiunt habitum mundi, induunt *armaturam dei*, parati resistere impugnationibus diaboli. Fortiores ergo reddendi per cucullam. Atque clare in vita *S. Mederici*, loco cit. pag. 11. n. 6, abbas iste monachum a libidine liberat, quem insisterat suam, abbatis, cucullam induere: qua induta, illico daemones fugiendo delituit &c. Sic sine Tomi *Imi* eorundem auctorem, inter miracula *S. Marini*, narratur, daemones, qui apostatam monachum vexabant, cuculla in eius lectum posita, statim aufugisse.
- c) Tomo eod. in capit. moral. num. CLXXI.
- d) Tomo eod. ibidem num. CCIV. p. 745.
- e) Tomo eod. p. 630 nota *Pontani*.
- f) In dissertat. de ecclesia graecanica hodierna, edit. *Misleri* pag. 1723.

„Et ut magis ac magis diuino lauacro cum exaequant, quasi in noua regeneratione nomina etiam mutabant; nonnullorum quoque creditas eo deuenerat, ut eo habitu, non sibi tantum, sed demortuis etiam et condemnatis peccatorum veniam impetrari posse, aliis persuadere conati sint, d. Missis graecis, ad Romanos veniamus, quibus haec opera maxime destinata est.

II. Haec *Godofridus b)*, Vindocin. abbas sec. XII, clarissima verba pro concione fecit. „Gloriosus enim iste sanctus, nostrae secundae regenerationis inuentor, (videtur *Godefr.* non ex *Hieronymi* rhetoricatione, hoc didicisse) pariter exstitit, et scriptor. *Monastica*, inquam, religio, quam ipse instituit, *secunda regeneratio iure nominatur*, et etiam pontificali confirmationi ^{d)} non immerito comparatur. Huius namque vitae obseruatione, et praeterita peccata, sicut in baptismo, delentur, et contra futura, velut in confirmatione, christianus munitur. Hac beata vita, qui prius in seculari conuersatione peccando mortui fuerant, viuiscantur, et hac postea, dum correctione districta peccandi licentia moritur, optime munitur anima christiana, cui solummodo facultas bene operandi, relinquitur.

D 2

III. Guar-

g) *Allarium*, mirum est, talia scribere, licuisse. Ea enim *Allarius* hic ridet, quae ecclesia romana olim studiosissime et suasit et libenter passa est. Quis enim ignorat, qui rerum nostri orbis non est omnino ignarus, principum pariter et priuatorum hoc fuisse vitatissimum beatæ mortis praesidium, sordidissimam monachi cucullam induere? Hoc vehiculo iter breuius in coelum sperabatur. Huic infamiae, (humilitatem enim esse, non patimur) opponi debebat, illud ex narratione de monasterio *S. Vincentii*, tomo 6, italicae sacrae, pag. 469, nun dixit *Christus*, beati, qui sunt in cappa? Eo autem malitiae saepe ventum fuit, ut vel iniuitis cucullus obtruderetur. *Papa* adeo ipse *Alexander 3.* testatur de maleficio isto, in epistola 81, ad *Henricum Aep. Rhem.* volum II. collect. ampliss. *Martini*, p. 710: *Parochianus tuus nobis adseruit, quod cum infirmitate grauius laboraret, abbas et fratres S. Remigii* (non vnus est crimen) absque vxoris suae licentia, *monasticum induere habitum*, et viginti libras, quas apud se habebat, sibi tradere, persuaserunt etc. nec reddiderunt hanc, qua coelum emeret, si pateretur, rapinam, sed captiuum iuramento adgere voluerunt, ne reposceret. *Alexander* id quidem, sed rem et cucullae virtutem etiam debebat, improbat. Vid. pluribus de *monachis ad succurrendum*, *Mabilionii* praefatio ad Acta SS. *Bened.* tom. 3. partis I. n. 21, quos describit, qui virgine mortis periculo monastica insignia poenitentiae publicae expetebant, eoque pacto *salutis suae optime* consultum ac succurrum iri, persuasum habebant. Cur autem hodie nemo haec coeli vehicula desiderat? *Lutherus* principes et priuatos ab ista peste liberauit; quae, quam late patuerit, non opus est exemplis regum principumque demonstrare.

b) Tomo XXI. bibl. patr. max. sermone XI in festiuitate sancti *Benedicti*, p. 83.
 c) Parum abest, quin arbitremur, ipsos *Abbat* operam omnem dedisse, ut sacramento in locum religionis monasticae ratio referretur, ut et ipsi de sacramento eximio, quippe quod *baptismus* alter sit, gloriari possent; cum ceterorum administratione sere ad *episcopos* tantum pertineret.

III. *Guaricus* ^{k)}, abbas Igniac, *Bernhardi* discipulus: „ad hoc profecto, fratres mei, quos carnalis generatio vel consuetudo secularis plantauerat in terra iniquosa, *diuina generatio*, vel mutatio ^{l)} dexteræ excelsi transplantauit, super aquas refectionis, ut — nunc plantati in domino domini in arboribus domus nostri floreatis. ...

III. *Petri Cellensis* ^{m)} caput 5 de disciplina claustrali ita inscribitur: „quod per disciplinam australem prima reparatur transgressio. Idem ipse „cap. 7. Homo autem — propter culpam de clauistro paratissimo eiectus, „ — — tempore accepto — in fine seculorum propagata sanctorum ⁿ⁾ vita, in Iesu et cum Iesu ad claustrum rediit et regulari disciplinæ subiectus, „ non solum veniam, sed et primam stolam, imo ampliatorem gloriam, recipit. „ Et Cap. 20, non autem debet esse crassa et lupina confessio laustralium, sicut secularium hominum. Confessio (monachis usitata) est aqua non turbida, sed clara et munda, purificans tamquam secunda baptismatis regeneratione illos, qui non custodierunt vestimenta sua.

v. *Odo*, Cluniac. ^{o)} abbas, et certe, sicut in libro geronticon, dicitur, eadem datur gratia in monachico habitu, quæ et in albis baptismi.

vi. *Petrus* ^{p)}, Cluniac. *Matthæus*, (monachus quidam) voto et petitione propria exiit veteri homine, induitur nouo, regulæ monasticæ subditur.

Petrus, Blesensis, sermone 62: ex quo semel induit monachus nouum hominem, nulla superesse debent vestigia uerustatis.

Nico-

k) Tomo XXIII. bibl. patr. sermone in Benedictum, p. 207.

l) Est fere sollemniss monasteria intrantium aut beneficis augentium, formula; inter plures alias infelicissime ex SS. detorta. Ita in *Ruthardi* fundat. quasi secunda monast. disibodenberg anno 1108, accendit ad hanc mutationem dextra excelsi cer. in illustris *Gudenii* codice diplom. p. 37. n. 18. Tradit. *Fuldensis* Schannati, num. 651: postquam autem mutatione dexteræ excelsi mandum relinquere et ad Christum confugere disposuit etc. anno 1153.

m) Tomo XXIII bibl. patr. max. existat etiam in *Ducherii* Spicilegio tomo I. editionis maioris pag. 454. seq.

n) Sancta, sanctorum uia, ἐξοχὸς religio monastica; ita superius legimus *Guaricum* etiam adpellasse.

o) Tomo XVII bibl. patr. libro II collationum n. 7. pag. 284. Abbas Cluniac. II anno 927 factus, qui haud dubie præceptoris sui, *Bernonis*, abb. Inii, sententiam, imo totius fere rum orbis *uocæxουαρε* laborantis, fidelis interpretes exprimit.

p) Lib. 2 de miraculis, c. 7. Simillime *Simeon*, sæpitis excitatus, oratione XXV, pag. 672, scire igitur licet. qui iam terrenum hominem — exiit, caelestemque cum habitu monastico induit, nocte media surgere, cer. Moderator hic *Thomas* 22d. qu. 186 artic. 7. ad 2. determinatio habitus, pertinet ad omnia tria uota; tanquam signum obligationis. Non uehiculum noui hominis facit.

Nicolaus 9), notarius Bernhardi: ostium eius, (scriptorioli) aperitur in cellam *nouitarum*, qui --- *nouum hominem* in nouitate vitae parturiunt. Idem epistola 36: *nouitii* plorantes, qui *nuper sunt a mortuis* resuscitati.

vii. *Lupus, 7)* sec. IX. „nullus intra sanctam ecclesiam ordo est, ubi certius promereri deum fidelis anima possit, quam si monasticae disciplinae studeat propositum seruare integrum.“

Petrum, Blesensem, reducimus 8), „aliud martyrii genus *induxit*, *noster Iesu*. Otiositas enim est inimica animae. Fundata sunt *coenobia*, tuba spir. sancti intonante per orbem, ecce quam bonum est fra-
tres habitare in vnum. --- Venum tamen, quod post martyres intro-
duximus *enobitarum martyrium*, diuturnius est intelligendum. Idem sermone 8; grauius est illud, quod sustines *martyrium in clauisro*, quam illud sit, quod fit in gladio.

viii. *Bernhardi* infeliciores quasdam sententias huc seruauimus, quem *Chemnitius 7)* emolliendis graue dictis studuisse obseruauit: nos autem imprudentem atque inconstantem fere hominem et reip. christianae non vtilissimum, existimamus, qui monachorum superbiam non parum auxerit. Is enim, vt *Bellarminus 4)* in rem suam notauit, sermone 30 in Cantica, laborem monasticum *martyrii genus* esse dicit. Addit Cardinalis, nemo autem ignorat *martyrium genus* esse baptismi. Et fatemur. *Petrum Blesensem* ideo videri martyres fecisse monachos, qui nouo baptismo, sine aqua et sanguine, mundarentur. Idem *Bernhardus* in libro de praecipio et dispensatione, non procul a fine, (*Bellarminus* etiam exciuit), audire vultis a me. vnde inter cetera poenitentiae instituta, *monasterialis disciplina* meruerit hanc praerogatiuam, vt *secundum baptismum* nuncietur; arbitror ob perfectam mundi abrenuntiationem ac singularem excellentiam vitae spiritualis, qua *praemittens vniuersi vitae humanae generibus*, huiusce modi conuersatio professores et amatores suos *Angelis similes* dissimiles hominibus facit. Imo *diuinam in homine reformat imaginem*, configurans nos Christo x) instar baptismi; et quasi denique *secundo baptis-*

D 3

zamus,

9) Bibl. patr. max. tomo XXI. epist. 35. p. 535.

7) Tomo XV. bibl. patr.

8) Sermone 4. tomo XXIV. p. 1392. Hoc *martyrium* iam antiquitus creditum fuit. Auctor vitae *S. Virgiliti* ariet. nan ipse se procul dubio *martyrem* et cruciatu fecit et merito. Hunc auctorem seculi 8 initio scripsisse volunt. Imo auctor dialogorum, qui *Gregorii M.* dicuntur, idem sentit.

7) Examine concil. Trid. Sess. 8.

u) In controuersis pag. 1570.

x) Eiusdem atrocitatis est, quod *Thomas* 3tia parte summae, quaest. 46. artic. 11. respons. *Bedae* dictum exciuit, *religiosos*, qui quaelibet arctioris disciplinae instituta subeunt, *crucifixos cum Christo* esse.

zantur, dum per id, quod mortificamus membra nostra, quae sunt super terram, Christum induimus. Addimus nos ex *sermone de duplici baptismo* 1): Itaque fratres mei, rebaptizari nos conuenit; secundum foetus inire necesse est. Opus est est professione secunda, nec iam sufficit abrenuntiare diabolo et operibus eius: mundo pariter abrenuntiandum est, et propriae voluntati, (haec est formula monachorum recipiendorum). In priori baptisate, quoniam nihil nobis adhuc nocuerat voluntas nostra, satis fuerat abrenuntiare diabolo — — — Ceterum postquam mundi fallentis illecebras 2) et infidelitatem propriae voluntatis manifesto sumus experti: de cetero iam in secundo, vt ita dixerimus, conuersionis nostrae baptisate merito prorsus — — — ipsis quoque affectibus pariter renuntiamus. Oculis videre licet, *Bernhardum* de religione monastica loqui; mirari autem satis non possis, tantum doctorem, qui cetera pietatis christianae non plane expers videtur, tam grande discrimen facere inter diabolum eiusque opera, et inter nostram a Deo nondum renatorum voluntatem: vt statuat, diabolo renuntiare posse, non simul autem propriae voluntati. Infelices sane tenebras, in quibus doctores adeo boni versabantur.

ix. *Petrus Delphinus* a) epistola 99: Fratrem *Lucam* nudius tertius ad professionem admisimus, in die videlicet S. Lucae; cum eodem die natus sit olim, et modo renatus.

x. Tandem agmen dirorum verborum claudat *Antoninus Florentinus* b) vbi nouem vtilitates ad commendandam religionem post *Bernhardum* commemorat, septimum bonum hoc facit, quia in ea purgantur homines citius. Hic excitat *Thomae* istam sententiam, quam supra legimus, et addit, non tam de suo, quam ex communi temporis opinione, per ingressum religionis haberi remissionem peccatorum omnium, quoad culpam et poenam; quod *Cellarmino* opponendum est. Bonum autem octauum est atrocissimum, de fiducia magna in morte ex recordatione multorum bonorum, quae religiosus fecit; vbi repetit illam lepidam *Anselmi* ex libro

1) Fol. LXXXIX edit. Lugd. 1515.

2) Solutus *Bernhardus* tam acutus et argutus est, vt obliuiscatur, sollempnem formulam, etiam *pompam* diaboli complecti. Vnde haud paulo melius legimus in statutis synodal. Moguntiae 847 habitis, vt extant in diuinitissimi nobilis *Falkensteinii* codice diplom. *Nordcauenfi* scilicet. II pag. 28 c. 3. *pompae* vero eiusdem sunt superbia, iactantia, elatio, vana gloria, fastus et alia quam plurima, quae ex his vtrius videntur. Pudeat, tantum doctorem antiquiores deseruisse, vt noua et inaudita dixisse videatur.

a) In collectione amplissima *Martenii* vol. 3. pag. 1049 scripta est anno 1478, vnde constat de traditione perpetua in monasteriis, etiam saec. XVI.

b) *Summa* parte 3 titul. XVI. c. 10. de commendatione religionis.

libro de simil. sine, fabellam, quibus imperita plebs tutissime fidebat. „Monachus quidam ad extrema veniens, terribiliter a diabolo ter tentatus, fuit de desperatione — — Secundo diabolus memorabat peccata commissa post baptismum. Et cum infirmus nesciret quid diceret, et quasi „desceret de Dei misericordia, Michael angelus respondit, quod omnia „fuerunt dimissa per professionem religionis etc.„ Hic professio multo maiori virtute pollet, quam infinita per Iesum Christum sancita nobis misericordia; quam plane tandem obiti sunt, prae meritum humanorum commendatione.

§. XVI. Obseruamus praeterea, facili negotio intelligi, monachos baptismum studiose imitatos fuisse, in externis adeo multis ceremoniis, postquam semel cum baptismo comparata, licet obiter quasi, fuit monastica religio. Atque non obscure sacramenti loco a quibusdam habitum esse, si monachus primum vestimenta illa sacra indueretur, et antea num. III. V. VI. vidimus, vbi *Godofredus vindoc.* non solum baptismum, sed etiam confirmationi comparat susceptam religionem; et ex modo nouitium suscipiendi colligi potest; qui certe ita comparatus erat, vt ita recens indutus non potuerit non arbitrari, cum sacris his vestibus externis, internam munditiam ipsi simul accedere. Certe, nisi numerus septem sacramentorum, tam saepe occurrente septenario numero, tam in SS. quam extra eam, sancitus quasi fuisset: octauum haud dubie romana ecclesia addidisset, religionem. Inter alia autem, quae tamquam similitudinis partes *εὐ προσώπῳ* tantum, obseruauimus, haec sunt. I. Baptismi ea est utilitas, vt sine damno carere illo nemo homo possit. Idem de religione ferè fuit iudicium, quod ex sequentibus patebit ^{u)}. II. Baptismus infantibus aliena aliorum fide prodesse creditus et olim ^{e)} fuit et hodie est. Religio suscepta non minus ad alios profuit, quorum loco ^{f)} monachi bo-

^{c)} Luculenter ille patet vel ex decretis diui *Lanfranci*, quae eius esse dicuntur, pro ordine *S. Benedicti*, c. 17. leguntur tomo XVIII. bibl. patrum max.

^{d)} Collecta dicta, surgat nouitius, et spargat super eum abbas aquam benedictam.

^{e)} „Qua benedicta accedit nouitius ad abbatem, ex flexis genibus siet ante eum; „quem tunica exuens abbas dicat, exuat te dominus veterem hominem cum

^{f)} „tribus suis. Et induens eum cuculla, subiungat, induat te dominus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est.

^{g)} Comparantur etiam, quae supra *Thomae Aquin.* oracula recitauimus. Idem non parum confirmatur his, quae statim recitentur.

^{h)} Homilia Anonymi, quam excitauit *Baluzius* ad *Capitul.* Franc. p. 1178. ex vetustissimo codice: paruuli, qui nondum sciunt loqui, fide illorum, qui eos suscipiunt de sacro fonte, merentur remissionem peccatorum accipere. Romanae ecclesiae eundem esse hodieque errorem, satis constat.

ⁱ⁾ Patebit id inferius; in communionem et partem bonorum operum praemiortim- que

nis operibus studebant, quae pro mensura largitionum, pro agris, decimis, villis, pecude etc. lubenter et satis christianae impertiebant aliis. Callide tamen egerunt; cum baptismus gratis ^{a)} conferendus esset, statuentibus ita multis legibus; et *Benedictus* adeo aliisque idem cauissent ^{b)}, vt ne pro susceptione monachi praemium quaereretur; satis tempestiue ^{c)} aliter statuerunt, ne gratis tanta beneficia bonorum operum aliis conferent; *Paulum* adpellantes (quem rarissime solent). *si vobis spiritualia seminamus, dignum est, vt carnalia vestra metamus.* Neque enim videbatur satis prospectum ipsis esse isto canone, *simonia pro receptione in monasterium* ^{d)} prohibita; *dos autem parentum, aut quod affert nouitius, manet ecclesiae.* III. Antiquitus fieri solebat, vt baptizati in singulari libro con-

scribere-

que pro parata pecunia et legatis pinguibus, omnibus venire licebat. Clarissima multa extant diplomata, quae farentur; quia homines in rebus civilibus occupati (ad quas gerendas tamen a Deo vocati sunt,) non satis operam dare ipsi Deo possunt: ideo sanctorum communionem hanc adiri. *Philippus* rex Francorum in diplom. anni 1036 tomo I *Miraet* opp. hist. pag. 59: restat ergo, vt quod *per nos obrinere non possumus, eorum iuuamine, qui diuino cultui sunt mancipati, orationibus et beneficiis adipiscamur.* *Baldunus* com. Flandr. anno 1116 tomo II. pag. 1153: nobis plus aliis *in hoc mundo occupatis* magis necessarium esse reputans, sanctorum patrocinia, optimum duxi non solum nostra largitione eorumdem factorum Dei exteriora augeri bona etc. intelligit monachos S. Amandi, Elnonenses. *Gandulfus* episcopus Regiensis anno 1073 tomo V, *Veghelli* pag. 1593 edit. Inae, ita conuersandum, vt a dextris districti iudicis collocemur; sed secularibus irretitos curis, id (cum) nos humana fragilitas impediatur, congruum et vtile nobis visum est. — quatenus quod nostris meritis insufficientibus, *eorum auxilio* gratia Dei consequamur.

g) vid. praeter concilia, *Baluzii* formulae antiquae p. 625. tom. 2. n. 3. et *Alexandri* 3. epist. 266. vol. 2. coll. ampliff. p. 842. Item de chylina et oleo valet. *Bigonius* ad *Marculfum* p. 871.

h) Capitulare anni 789 secundum, tomo I. p. 243. n. 15. et capit. Francof. anni 794 p. 266. n. 14.

i) Charta anni 1000 in coll. ampliff. vol. I. p. 577, militem in nostro ordine recepinus ob ipsius (Hamelini) amorem, et ipsam cum vxore sua et filiis, et cum suo quodam milite, qui tunc cum ipso erat, *totius vestri beneficii annuum esse participem.* Ipse quoque aut *a nobis* (ergo et monachi de hoc monebant) aurab aliis forte, audiens *praeceptum* Apostoli *Pauli*, si vobis etc. dedit Deo — et donum super altare posuit etc. Notetur, confiteri hic monachos, quod bona temporalia quaerant pro spiritualibus, quod iam (lib. 35) ex capitulari excitauimus; huc maxime pertinet mala illa horum seculum dimittentium, fides, qui atroces donationum formulas ex SS. ecclesie consultas, non solum passi sunt a munificis patronis offerri, sed etiam ipsi plerumque scripserunt, notariorum quippe vicem fere semper sustinentes. Plaustra talium chartarum supersunt, quarum iam *Marculfus* collegit satis mala exempla, auctoritate publica firmata; deteriora multa a posterioribus et abbatibus et monachis relicta sunt.

k) Concil. 7 seu Nicenum 2. c. 19. Simoniam a monasteriis amoliri difficillimis nugis student plurimi superiores rom. theologi. videatur, vt antiquiores taceamus, *Cabassarius* notit. eccles. ad canon. later. 64. pag. 458.

scriberentur. Hoc ipsum monachis usurpatum, quos facile pateremur in librum ^{l)} scribi: modo non *librum vitae* ^{m)} indicem monachorum, aut eorum, qui numeribus eorundem ius acquisiuisent, dici passim fuissent. Quod est *φερτυκων* istorum temporum *ενημερ.* Atque cum id pluribus placeret, qui adeo extra monasterium eadem felicitate vterentur, ac inclusi omnes: non plebs tantum, sed et ii hoc ius ⁿ⁾ acquisiuerunt, qui eximi-

am

- l) Regula S. *Fructuosi* in concordia regularum: annotetur in *pacto* cum fratribus, et vivat inter monachos, probatus et ipse monachus. Addit *Baluzius*, i. e. in libro et catalogo monachorum, ad capitul. p. 995. Superfuit quidam catalogi singulorum sub singulis abbatibus monachorum; eius generis est, quem H. *Meibomius* adiecit *Wittekindi* annalibus, nomine chronici Corbeiensis, p. 131 edit. Francofurt. 1621. Accessit ad idem institutum aliud consilium, quia monachi saepe professionem aut simularent aut factam negarent, feverissime statuit concilium *Turonense* anni 1583, vt in regestum praesentibus pluribus testibus scriberentur, ne locus negandi esset. Tam spontaneis saepe vsi sunt monachi.
- m) Charta *Hartwichi*, viri illustri, pro monasterio Pruniensi, anno 804, in collect. amplissima vol. I. p. 54, vt in praedictis abbas vel ipsi monachi in eorum congregatione recipiant, et nomen suum in libro *vitae* conscribant. Inter *traditiones Fuldenfes* n. 63; occurrit sec. 12, nomina parentum fratrumque nostrorum in libro *Fraternitatis* volumus annotari; quod minus superstitiose dictum. Solet hodieque in multis ciuitatibus celebrari illa formula, vbi defunctorum publica mentio praesecto vitae curriculo fieri solet, dic *Eltern* sorgten sorglich, daß ihr Kind zur heil. Cause gebracht, und ins Buch des Lebens eingetragen wurde; quod ad imperitum vulgus errore, errandi certe occasione non caret. Est illa formula ex SS. sed fecus applicata; quam auctor dialogi *Philopatris* exagitare videtur, *ως τε εσον πάντα, ως και σε εν ταις βιβλοις επεγραψαι των αγαθων απογραφοντων.*
- n) Plurimae extant chartae eorum, quibus societas bonorum operum, in claustris abundantium, promissa fuit, et qui ideo inter monachos scribi se voluerunt; eas excutere iam non licet, etsi non sit nullius vtilitatis, miserimorum temporum oculis videre calamitates vsque ad *Lutheri* aetatem, inde vero statim decrecentes. *Baluzii* obseruationem exhibebimus ad capit. p. 1279. „Haec abbatiae (S. Martini Merensis) praesuit Sigilaus tempore Lotharii imperatoris, vt docent versus positi in fronte textus euangeliorum, quem Lotharius obrulit eidem monasterio, cuius frater fieri cupiit: non quidem, vt ille monachus esset, sed vt conscriberetur inter eos; qui fratres erant illius loci; ad exemplum patris *Ludouici*, et *Ludouici* fratris, qui fratres erant monasterii S. Dionysii, vt legitur tomo 4 *Spicilegii Dacheriani* p. 230. Illi porro, qui ad communionem orationum et bonorum operum admitebantur, et nomina sua inter nomina monachorum conscribi petebant et obtinebant, *fratres conscripti* dicebantur, vt docet *Fadianus* libro 2. de collegiis monasteriisque Germ. veteribus p. 88. Nomina fratrum conscriptorum coenobii S. Galli edidit *Goldastus* tomo 2. *rerum alam.* p. 184. (p. 140.) et monasterii S. Dionysii *Dacherius*, cit. loco. „Haec *Baluzius*. Addimus, *Goldastum* pauca tantum nomina exscripsisse, licet codex plura millia contineret, vt ipse notat, vnde de superfluitate et sollicitudine hominum iudicare licet. Hoc autem spiritus sancti instinctu hos fecisse, *tradit. Fuldens.* num. 642. pronuntiat impie, vt plura

E

testi-

am vitae conditionem cum sordida cuculla commutare, saltim quoad viuerent, minus commodum putabant.

iv. Infantes oportebat iusto tempore ad baptismum offerre, ne is diu proferretur ^o). Monachi diligentem operam dederunt, vt infantes non solum ante annos pubertatis monasterio vouerentur ^p), sed etiam illi adeo, qui vix nati, imo qui nondum concepti essent. Ipse *Angelicus* doctor ^q) manibus pedibusque, quod dicitur, id egit, vt pueri nimis cito obstringi per alios voto non posse crederentur, etsi contrarium inter *Petri Cluniac.* statuta habetur, N. 36 tomo XXII. bibl. max. patr. statutum est, vt nullus, etiam ex concessione futurus, monachus (concedit tamen voueri interim et condici) regularibus vsque ad XX. annos vestibus induatur. Additur: causa instituta fuit, *immatura nimisque celer infantium receptio*, qui antequam aliquod rationabilis intelligentiae habere possent, *sacrae religionis vestibus induebantur*, (puillos monachos!) et admixti aliis, puerilibus ineptiis omnes perturbant etc.

v. So-

testimonia omitamus. Add. *Mabilonii* praefatio ad *acta SS. ord. Bened.* num. 3. parte I. n. 100, obseru. 26, de societatibus pro suffragiis.

o) Non ignoramus, baptismum olim dilatum fuisse, a multis vsque ad mortem, vt eo meliores morerentur; nec tamen diu id obseruatum, aut certe paucis probatum. Ex antiquis adeo *Isaacum Magnum*, antioch. presbyterum appellamus, qui medio saeculo *sc* scripsit; cuius ex sermone quodam *Affmannius* tomo I. biblioth. orient. p. 221. haec excerptit: a prima aetate gregis nostri agni signentur, vt impressum eorum corporibus signum videat sur — — puer signaculi expers ne fugat lac a matre baptizata — — in finit baptismatis parite filios vestros, e ventre ad baptismum fetantur filii regni. De procraftinat. bapt. exstat diss. clar. *Busebingi*.

p) *Baluzius* ad capitular. p. 1088. „Immo non solum natos vouebant, sed etiam eos, qui nondum nati in matris utero positi erant; „ idque exemplis docet; nec licuit miseris adolescentes recedere ex monasterio, vt idem ostendit; quod et *Thomas* prohibet. *Formula offe'dendi* legatur Tomo II. capitul. p. 574 et 1298. Addimus de praematura religione *concil. Wormatiense* anni 868 can. 23, in *Cubassuti* noctua eccles. p. 354, qui addit, hoc postea *maiori iure et aequitate* mutatum fuisse, licet a pluribus antea Pontificibus adeo stabilitum. Innumera fere exempla puerorum exstant in *actis SS. et ord. Bened.* tom. 1. 2. 3. Vnum adaeum *S. Wolbaldum*, quem parentes *nondum quinquennem* vouerunt, vid. vitam in *Falkensteinii* codice diplomatico. Redimus hic in memoriam eius, quod de *Maria*, filia regis Angliae *Stephani*, legitur in auctore genealog. conitum Flandr. in *Marvenii thesauro anecd.* tomo 3. n. 15, quae a *puertia habitum religionis* initiata, nupsit postea Comiti Flandr. *Mattbaeo* consensu Papae, vt idem narat. In *collec. ampliss.* autem edidit *Marlene* epistolam *Alexandri* 3. 35tam, volum. 2, p. 681, quae id factum illicitum dicit. Vnde *Marvenius* in nota quodam illud alterum falsum esse pronuntiat; sed tenere; verosimile enim est, coniuges iram Papae placasse, vt postea veniam coniugii dederit. Pertinet itaque hoc ad exempla dissolutorum vororum; quae *Aug. Confess.* appellat.

q) Videat, cui tanti est, summam quodlib. III. quaest. 23; vbi ineptis rationibus, et parum detortis se mentis vitur, nec melius agit in 2dae quaest. 189. artic. 5. quaest. 88. artic. 8, ad 2. Postiores tacemus.

v. Sollemne fuit baptismi cermen, abrenunciare diabolo et eius operibus⁷⁾. Hoc ipsum ad hunc alterum baptismum tractum est, ut non solum et haec esset. similitudinis viriusque pars quaedam, sed ut multo plus sponderetur, quam Deo in baptismo ipso contingerat; quod *Bernhardi* testimonio didicimus. Praeterimus iam, quod *Allatius* supra notauit, *notum nomen* inditum fuisse monachis, sicut in baptismo solitum fieri; seculo iam sexto ineunte in vita S. *Maxentii*, abb. pictau. hoc narratur. Atque his de prima huius capituli parte satis exposuisse videamur. ⁸⁾

CAPVT II.

PARS SECVNDA.

S Y M M A.

§. XVII. Monachi et clerici impias formulas donationum conceperunt; recto ergo talia in hac causa appellari.

§. XVIII. Diploma quoddam anni 1070, quod *Dacherius* de baptismo vero intellexit, agere tantum de recipiendo monacho.

§. XVII.

Promissimus hanc causam ex monasticis etiam documentis breuiter illustrare. Poteramus magno numero excitare diplomata donationum, fundationum, conuersionis, i. e. monachismi suscepti. quibus ipsa indoles

E 2

credi-

⁷⁾ Multa sunt abdicacionis in baptismo superiorum temporum monumenta; conferri potest B. *Ioh. Beckrii* dissertatio de foedere Dei cum homine in baptismo per renuntiationem diabolo factam, Rostochii 1707 excusa; vid. et *Binghami* origines eccles. lib. XI. c. 7. Formulam veterem *theoticam* exhibet S. V. *Heumannus* in sylloge dissertat. tom. I. parte 1. p. 150 sqq. qui et alios excitat libros, in quibus occurrit. Nec sere est, in quo a meritis viri illustrationibus dissentiamus, praeter illud, quod vocem, ae. (forsachistu diabolae) pro germanica (abe) ab, habet; cum sit verosimilius idem, ac foedus vid. praeter alios *Pithei* glossarium ad capitul. Francorum, voce Euaa, seu Ee. Inde, alte Et, vetus foedus; Eht, matrimonium, foedus, εχο, ωε. Aliter enim extaret, *sachistu diabolae*: non vero, forsachistu. Vis enim τς ab, abe, iam est in praepositione verbi, forsagistu.

Ceterum hoc baptismo cermen, imitabantur monachi, qui spondebant, *Abrenuntiamus ergo omnibus voluntatibus nostris propriis*. vid. formulam in noua collectione *Baluzii* tomo II. p. 575. n. 33. Huc respexit *Bernardus* paulo ante excusatus.

⁸⁾ Addimus, verbo tantum, summam argumenti omnis, quo ad hanc doctrinae nouitatem homines venisse videntur, a monachis edocti et adiuti. Illud institutum, quod idem praestat, et complectitur, ac baptismus, et a Deo similiter, ac ille, profectum est, quodque idem incorporeum et caeleste Beneficium cum corporeo humanoque coniunctum habet: iure meritoque dicitur alter baptismus. iam, poenitentiam agere, subire religionem, idem praestat ac baptismus, remissio-

credita per professionem verae conuersionis, reconciliationis cum Deo, sanctitatis, parvaeque aeternae felicitatis, luculenter declaretur. Sed illa fere in omnium sunt manibus, saltem facile et leguntur et intelliguntur. Suffecerit igitur vnum omnino monumentum clarissimae rei excitare, et diligenter exponere, quia est ita comparatum, vt doctissimi quidam ecclesiae romanae viri id de baptismo intellexerint, quod de suscepta vita monastica intelligere debebant. Id autem antea obseruamus, quod negligi non debet: ipsos monachos auctores et scriptores fuisse plerorumque omnium diplomatum monasticorum: aut si quaedam non a monachis, tamen a clericis concepta et perscripta sunt; quod eodem momento pender: vtrique enim satis graues auctores ad plebem imperitam erant, qui Dei interpretes semper credebantur. Illud certe non solum inde patet, quod olim omnis eruditio, umbra certe eius latinaeque linguae vniuersa, quamuis nulla fere, cognitio penes monachos fuit; sed multo magis, quoniam numerari adeo solitum fuit et memoria conseruari, quot omnino chartas aliquis scripserit, quod exemplo monasterii *S. Galli* *) abunde efficitur. Id non attingimus, saepissime addi tabulis et litteris *capellanus eius scripsit*, et id genus similia. Itaque certum est, monachos, et sacrarum literarum ad plebem interpretes, religionis administratos, ipsos composuisse ex SS. adeo oraculis, atrociam ista carmina, quibus imperita plebs magis magisque in facerrimas illas opiniones manu quasi duceretur. Recte adeo talia monumenta in hac causa aduocamus.

§. XVIII. Instar omnium habet in hac causa diploma quoddam, quod edidit *L. d. Acherius* **). Directum illud est ad *Cluniacensem* congregatio-

missionem peccatorum, nouumque hominem; complectitur abrenuntiationem; a Deo, diuinisque exemplis, praecipuum est; et cum cuculla coniunctum habet nouum hominem cet. Itaque recte pro baptismo altero habetur; et religionem subire, atque *regenerari*, (quod baptismi est) idem esse dici potest. Vid. supra locus, ubi *Berthardus* dicit, sancti propositi secundam regenerationem.

*) Vid. *scriptor. rerum alemann. Goldast*, tom. 2. parte 11. pag. 1 et seqq. de chartarum scriptoribus; et p. 26 199. chartas ipsas aliquod, ubi temper monachus indicat, quod scriptor sit.

**) Existat in editione *Ludou. Fr. Ios. de la Barre* tomo III, p. 488. 409; in seculum XI relatum. Vidimus autem parte huius capituli prima, ista sub tempora idem fere dicendi genus celebrari, vt religio, *regeneratio* dicatur; vt adeo satis sit verosimile, in adsignando tempore non erratum fuisse: licet et illis editoribus, (cum *Batuarius* et *Martenius*, periti chartarum iudices, nihil mouerent, qui hic ibi non vlla emendarunt,) huius rei arbitrium committi plane possit. Chartam ipsam subiciamus. In nomine S. et indiuiduae trinit. et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, *Augou* venerabili abbati et *Cluniac* monasterio atque *Coleu*ensi, dominoque *Gonrecchino* venerabilissimo eius loci praeposito, eorumque successores, *Terbaldus dei gratia Francorum comes*, et vxor eius *Adelaidis* cum filiis suis in perpetuum. Quoties omnipotenti Deo, honorum omnium largitori, quaedam, licet

gationem, et inrer chartas anni MLXX. collocatum; a *Dachero* autem non recte intellectum siue id omnino ignorauerit, siue ignorare se simulauit. Est enim longe crassissimum et fere scelestum dicendi genus, quo vtiur chartae auctor.

Adiecta est haec nota *Dacharii* in margine: offert *Theobaldus* comes filium, ut aquis salutaribus *B. Hugo* abluat. In elencho item operum tomo tertio editionis maioris praefixo: *Theobaldus Francorum comes palatinus, Odonem filium dat salutaribus aquis abluendum Hugoni*, quod ipsum et in indice voce *Theobaldus* et *Hugo* repetitum legas. Dubium adeo esse non potest, tam *Dacherium*, quam *Ludou. Franc. Ios. de la Barre*, qui editionem *Spicilegii* nouam curauit, illa diplomatis verba: *Odonem filium nostrum sacrae regenerationis mysteriis innouandum a vestra paternitate destinauimus*, de conferendo vero baptismo cepisse. Nos autem certo adhuc statuimus, *Theobaldum* nihil aliud velle, quam filium *Odonem* in monachorum *Cluniacensium* numerum recipiendum offerre: hancque nostram sententiam aliis quoque, quibus possumus, persuasurimus. Verum sane est, ista verba magnifica, quam maxime ad baptismi descriptionem pertinere; sed, simulac quis ea in mentem reuocet, quae supra protulimus, *Odonis Cluniacensis* similem sententiam, ut adeo etiam *Cluniaci* nota fuerit phrasid, quae alibi iactari de monachis solebat: facile

E 3

colli-
 licet pauca, laudis suae vrbis profutura conferimus, sua sibi reddimus, non nostra largimur, quatenus haec agentes, sinus non de nostris muneribus elati, sed acceptis a Deo muneribus non ingrati. Nihil quidem magis ingratum est et a christiana pietate constat penitus alienum, quam ei non saltem in minimis pro parte aliqua ministrare, a quo non solum praesentibus temporalium rerum corpore fumus effecti sublimes, verum futurorum bonorum per ipsius largissimam misericordiam in aeternum optamus fieri heredes.

Sciens ergo, quia fiducia magna est apud Deum elemosyna, facientibus eam, eo inspirante et donante, amicos nobis in praesenti facere cogitamus, a quibus post hanc vitam in aeterna tabernacula recipi mereamur. Quapropter ego *Tetbaldus* et vxor mea *Adelaidis*: sanctitatis et religionis, quae penes sanctum vestrum collegium nostris temporibus diuina gratia largiente potior celebriorque habetur et deuotione, permoti, imo Dei inspiratione commoti, *Odonem* filium nostrum sacrae regenerationis mysteriis innouandum a vestra paternitate destinauimus; rati superna dispensante clementia sibi non inane futurum, religiosiores, quam diuiores in Christo habuisse parentes; ad cuius gratiae et defensionis nostrae propensionem effectum, efficaciorumque profectum, etiam redemptionem peccatorum, in seruitutem et gloriam domini nostri Iesu Christi: sanctorum apostolorum *Petri* et *Pauli*, sanctae paternitati vestrae et monasterio *cluniaco* voto ac traditione solenni perpetuo concedimus et donamus quandam in alodio nostro villam, quae *Colliacus* dicitur, cum ipso alodio, eo per omnia, quo nos eam haecenus iure et potestate tenuimus, ab omni scilicet aliquorum hominum seruitute et ditione immunem, cum omnibus omnino ad eam iure pertinentibus, i. e. terris cultis et incultis, pratis, siluis, aquis, aquarumque excuribus circumquaerque, de iure ipsius potestatis existentibus, seruis quoque etc.

colliger, posse etiam hoc significari, quod volumus; proferemus autem statim rationes, quae id omnino significari suadeant.

Prima est, quod haec charta non tam epistolam continet rogantis baptismum, quam *vulgarem formulam* donationis, ut ex initio, et appellatione totius monasterii, successorum filiorumque aliorum, patet.

Deinde, *Theobaldus*, cui infantem commodum natum statuit *Dacherius*, in parochia, Cluniaco subiecta, necesse est vixerit. Demus illud, licet non sit certissimum. Sed nec nominat castrum, aut pagum, locumque; nec rogat, ut Abbas Sacerdotem mittat, nec innuit filium simul missum esse, aut iri, cum necessariis comitibus. Tum eae rationes, quas comes commemorat, ad baptismum pueri non conveniunt; donationis autem sunt rationes; nec verbo indicium facit, ea, quae donat, pro impertiendo baptismum dari. *Denique*, plures aliae chartae de filiorum in monachos oblatione, si cum hac comparentur, id quod nos volumus, non obscure declarant. Ita Arnulfus ^{x)}, comes Arichotanus, cum filium in Affligemensi monasterio collocasset, *assentientibus et simul dantibus filiis aliis* donavit etc. Eam in rem enim filiorum consensu opus erat, non ad baptismum. Ipse *Dacherius* edidit, chartam ^{y)}: ego *Emmo* et *uxor mea et filii mei*, — — *donamus* filium meum *Richardum* monasterio *S. Andreae*, — — *cum filio ipso*, *donamus* — — monasterio supradicto, et *Abbari* et *monachis* eius, et omnibus futuris *monachis* etc. Et aliam ^{z)}: mundi termino propinquante, ruina illius erebescere, oportet, vnicuique — — ut festinet, ut in futuro propitium deum possit habere, domino praecipiente, dare eleimosynam etc. Qua propter ego *Eernhardus*, *Vicecomes*, pro remedio et salute animae meae, et parentum meorum, dono, laudo, concedo, O. Deo, et *S. Mariae V.* et *S. Pontio Tomeiensi* monasterio, et domino *Abbari* et *monachis* — — hoc donum facio pro amore dei, et remissione peccatorum meorum et parentum meorum, et pro hereditate filii mei *Raimundi*, quem in eodem monasterio trado et offero deo et sanctis praedictis ad monasticum ordinem suscipiendum. etc. Memoria sane dignum est, talem occurrere de suscepta religione formulam, quam Romanae ecclesiae quidam docti viri, alter et ipse monachus, tam non intellexerunt, ut verum baptismum describi, putarint. Dicit iam *Bellarminus*, comparari tantum religionem cum baptismum; si ea est comparatio, quae id, quocum comparari tantum alterum debebat, pro hoc commutare facit.

x) Anno 1125. in opp. *Miraci* histor. diplom. tomo I. p. 375. coll. 817.

y) Hoc eod. tomo tercio pag. 414. anni 1082.

z) Pag. 459. ibid. anno 1110. formula fere eadem existat in *Marculfo* Baluzii pag. 403. et inter *Sirmondicas*, prima, p. 469.

CAPUT III.

Quod ecclesiae Rom. recentioris, et Bellarmini praecipue sententiam profert.

S V M M A.

- §. XIX. Comparatio doctrinae romanae cum ista veteri, duce Bellarmino instituta; quia hic post plerosque scriptores de monachis, egit.
- §. XX. Bellarmini e. VI. quod huc maxime pertinet recensetur. Melanchthonis, seu A. C. mendacia obicit.
- §. XXI. Bellarminus negat, catholicos vltos ita de vita monastica docuisse; mutat doctrinam monachorum.
- §. XXII. Idem negat, olim suos docuisse et credidisse, quod monachi mereantur aliis gratiam aut gloriam.
- §. XXIII. Bellarminus similitudinem quidem esse baptisimi et vitae monasticae, sed tamen discrimen interesse. Eius notum inuentum contra Thomae eiusque interpretum sententiam, de *poenae* temporalis venia in claustris. Eius mendacium: hoc ipsum non pro certo asseri a suis, sed pie tantum credi.
- §. XXIV. Finis.

§. XIX.

Supereff, vt illa quae superiori *Capite* plurimis scriptorum testimoniis confirmauimus, paucis comparemus cum iis quae ecclesia Romana. post instaurata sacra prae se ferre solet; vt, cum abunde offecerimus, maiores nostros summo hac in re iure vsos fuisse, appareat, quam studiosa patiensque veri sit haec ecclesia, a qua secessum olim fecimus. Continebitur autem iisdem cancellis, quos antea ingressi sumus, nec istam vniuersam causam de votis monasticis ^{a)} cum hac verbosius commiscebimus, breuissime acto Bellarminianae disputationis censu contenti. Quae opera saltem iis profit quodam modo, qui vastum controuersiarum eius opus versare nequeunt. Inter plures illos, qui *Augustanam Confessionem* potiores, et primos eius interpretes et defensores oppugnatum iuerunt, non dignitate solum, sed etiam magnarum rerum molitionibus facile praestat Cardinalis R. Bellarminus: qui et plerorumque suorum, quos in praefatione ad librum *de monachis* (qui est secundus *controuersiae generalis* quintae) nomine citat, libris et auxiliis vsus est; plerosque superauit. Plurima autem hic silentio transimus, quae purpuratus hic pater, suorum et dicis magis, quam nostrorum causa, scripsisse hic videtur; et quae scimus a doctissimis quibusque Romanae ecclesiae pro falsis, vanis atque inutil-

a) Potiores, qui de iis agunt, auctores excitauit iam S. R. *Heumannus* in *disert. de votis*, recusa in *syloge* tom. 1. parte 2. n. 9.

inutilibus hodie vbique fere haberi, si paucos infeliciores excipias angulos, ad quos huius aevi, clarissima quamuis, lux penetrare nondum potuit. Nos iam oportet capite VI. contineri, quod et huc maxime pertinet. Mendacia quaedam manifesta, vel absurdissimas sententias trium praecipuorum haeresiarcharum, *Lutheri*, *Melanchthonis* ^{b)} et *Caluini* se referre, pronuntiat. Omittimus etiam hic multa, quae nec eruditum, nec Cardinalem praecipue decent, et ad ea accedimus, quae de *Melanchthonis*, vt appellat, mendacijs argutatur. *Melanchthonem* scripsisse. 1) *Augustini* tempore, libera collegia fuisse monachorum. Opponit *Augustinum* in Pf. 75, nemo posirus in monasterio frater dicat, recedo de monasterio (quia etiam alii extra monasterium veniant in regnum caelorum;) sed illi non vouerunt, tu vouisti. Et in Pf. 99, dum non perseverauit implere, quod vouit, sit desertor sancti propositi. Nempe id Cardinalis non vult intelligere, *Augustinum* dissuadere praecipitum egressum; tamen non prohibere per excommunicationem, et carceres. Et cur dissuadet, nisi quia saepius id fiebat, quod parcius fieri optabat; vniquam autem fieri, (si quis religioni id non duceret, quod *Augustinus* ducebat) non prohibuit. 2) Monasteria fuisse olim scholas sacrarum litterarum, et aliarum disciplinarum. *Bellarminus* autem, nominatis *Basilio*, *Hieronymo*, *Augustino*, *Castiano*, orationes, ieiunia, psalmodiam, continentiam recitat, de scholis litterarum ne verbum quidem exstare. Mirari oportet, Cardinalem id non pati, quod laudi esse vnice poterat. Vnde autem patres inde ab *Augustino* id habent, quod paulo doctores videntur inertibus plerisque monachis? quia pauci illi orationes, ieiunia etc. ita partiti sunt, vt aliquid temporis esset iis studijs, quorum ad ecclesiam maior vtilitas, quam sexcentorum millium monachorum aeterna ieiunia etc. *Cerbeias* autem, *Fuldam*, *Prumiense* monasterium, *Caroli* M. scholas, Constantinopolitanorum, anglicorumque monasteriorum doctores ^{c)} ignorare se fingit: ne degenerasse monachi alii sequiores videantur, mortuorum officijs pinguioribus operam vnice dantes. 3) *Franciscum* et *Bernhardum* tantum ob corporis vilitatem

- b) *Melanchthonem* enim plerique romani solum et vnum auctorem A. C. habent.
- c) Aliiter hodie doctiores pontificii, et plane cum nostris, sentiunt. *Fleurinus* in *discours sur l'histoire ecclel.* depuis 600—1100. n. XXI. *les ecoles* etoient dans les eglises cathedrales, ou dans les monasteres etc. ibidem pluribus docet, *Augustinum* in anglia scholas instituisse, vnde Bonifacius prodierit, auctor scholae mogunt; vnde *Alewinus*, qui Turoni scholam instituit etc. et n. XXII, *la plus part* des ecoles etoient dans les monasteres, et les cathedrales me mes etoient serues par des moines etc. add. *Mabilionii* praefatio ad tomum 3, partem 1, *act. SS. ord. Bened.* §. 4. n. 39. 40. 45. vbi de scholis monasteriorum interioribus et exterioribus. Plena etiam sunt exemplorum ista *acta*, inde a tomo primo.

rem religionem suscepisse, i. e. vt impedimentis coniugii. liberorum, carerent. Lenius et hoc dicunt. Opponit autem ille *Francisciana*, nudos pedes *d*) vnam tunicam aspericimam (addimus, vxorem ex niue) etc. quae non ad corporis vtilitatem pertinent. *4*) Monachatum esse nuper inuentum; quod magnum mendacium esse supra demonstrauerit, quum ab Apostolis venisse certum sit. Ludit de voce *nuper*, quasi Melanchthoni mille anni sunt vnus dies; sed rem ipsam, talem, tam deprauatum monachatum, non antiquum, sed recentiore inde a seculo VII, et XI innui. ignorare et non intelligere se simulat.

§. XXI. *5*) Pontificios asserere, vitam monasticam mereri iustificationem et remissionem peccatorum, et applicatam aliis eos saluare, et longe meliorem esse ipso baptismo. *At haec, grauiter pronuntiat, mera calumnia est; nulli enim catholici ita docuerunt vquam.* Nempe hoc et nostri volunt, non esse catholicos, qui ita doceant. Qui nam autem sunt, *Godfridus* supra n. 11? *Petrus Cellensis*? Ecqui Michaelis angeli (angelorum mouita autem ad principia fidei referre non pauci solebatur) auctoritate vtantur, quod per professionem monasticam omnia peccata remissa fuerint? *Anselmus*, et *Aepiscop. Florentinus*. Graecos tacemus, et sexcenta diplomata monastica. Audiamus vero, eequam *Bellarminus* defensionem suorum instituat. 1) „Dicimus quidem opera religionis, bona esse opera, et meritoria vitae aeternae, si a iustis fiant, et conducere ad satisfactionem, nullus dicit. Aduersus ista breuiter obseruamus. 1) Clausulam istam, quasi salutarem et atrocitatis minuendae additam, si a iustis fiant, nouam esse, superioribus omnibus plane ignotam, vt clarissime patet ex locis istis non exiguo numero supra in medium prolatis. Ne *Thomas* quidem hoc requirebat; et *Thomas* alius, istius commentator, de *Vio Caietanus* ad istam supra excitatum *Thomae* locum, in fine ad artic. 3. quaest. 189. addit quidem; et propterea, qui gratiae diuinae deest in actu professionis suae, priuatur beneficio diuinae largitatis, quod creditur prostentibus dari; sed id *Bellarminum* nihil iuuat. Remissio enim omnium peccatorum, est iustificatio. Itaque, praeter istos ante *Thomam*, ille ipse etiam et *Thomae* alii docent, contingere iustificationem *f*) per professionem. 2) Hoc adeo

d) Hieronymus eximie sentit de his et aliis miraculis epistola ad *Eustochium*: viros fuge, quos videris carenatos, quibus — nigrum pallium, et nudi patientia frigoris pedes. Haec omnia argumenta sunt diaboli.

e) Huc pertinet illud Apologiae A. C. „Sed aduersarii, etiam nunc moderantur laudes de perfectione, tamen re ipsa aliter sentiunt.“

f) *Raynerius* de Pisis in Pantheol. de Religios. c. 4, „per ingressum et votum religionis, religiosus consequitur remissionem peccatorum. Hoc autem dupliciter

adeo valet de professione, non de ipsis operibus bonis. Haec enim sunt clara angelici doctoris ^(e) verba: non est pensandum quid faciunt monachi, (re vera,) sed magis quod ad quaelibet faciendâ se deuouerunt: et sic quodam modo comparantur ad eos, qui (in seculo) aliquod singulare opus faciunt, sicut infinitum ad finitum. Plura eius generis alibi occurrunt. Vnde clarissime patet, *Bellarminum* mutare doctrinam superiorum temporum. 3) Est et hoc nouum, quod dicit, sicut cetera bona opera; quod de operibus bonis non monachorum et in seculo uiuentium dicitur *Thomas* enim saepius pronuntiat, bona opera aliorum non comparanda esse ratione dignitatis, ergo etiam uilitatis, ad haec monachorum, quorum sit eadem ratio ad ista, ac infiniti ad finitum. Ita angelicus doctor et alibi docet ^(b). Ex quibus nemo hoc eliciat, opera monastica similiter (tantum) conducere ad satisfactionem, sicut cetera omnia bona opera: id enim inde efficitur, opera monachorum longe maiora et fini consequendo longe aptiora esse, quam cetera omnia aliorum quantumuis bona opera. Sed putet, ea hodie fateri, ecclesiae catholicae nomine utique indignissima, quae olim et angelus de coelo Michael (qui aliud euangelium, quam illud *Pauli*, praedicabat;) et doctor angelicus *Thomas*, et scriptores plurimi et ipsi monachi; uanissimi et impii suae causae commendatores, statuere, credere, et suadere omnibus, quibus possent, non dubitarunt.

§. XXII. II. Dicimus etiam, pergite, posse religiosos facere alios homines participes suorum bonorum operum, ut possunt omnes alii fideles: at posse monachum saluare alios suis operibus, i. e. mereri illis gratiam, vel gloriam, nemo Catholicus dixit unquam.

Callidissimus profecto suorum interpretis est *Bellarminus*. Dicit monachos participes facere suorum operum alios, uti possunt omnes fideles. Aurea vox; sed quam haec nostra tempora inuito expresserunt. Olim autem

„probo, per locum a minore, et a simili. 1) Homo ex elemosynis potest satisfacere de omnibus suis peccatis. Sed votum religionis, omne satisfactionis genus excedit, etiam poenitentiae publicae. Ergo multo magis etc. 2) A simili eandem gratiam consequitur per ingressum religionis, quam consequitur adultus baptizatus. Sed hic per passionem christi remissionem consequitur, non solum peccati originalis, sed etiam omnium actualium mortalium, et uenialium, et etiam totius poenae, quae peccatis debetur. Ergo, Iste *Thomas*, parte 3, qu. 68. artic. 2. ad 2. et quaest. 87. docet, quod universalis absolutio ab omni culpa et reatu poenae fit in baptismo, et in martyrio. Sed religionem cum baptisimo et martyrii honore aequant. Tacemus formulam, indui nouum hominem, de mouscho.

g) Quodlib. III. qu. 17. ad 6.

b) l. 2dae 98, §. ad 2. 3. II. 2dae 152, §. 186, 8.

autem ista vox per orbem christianum, longe tristior et plane mortifera pe sonuit: non esse bona opera, quae cito promerentur deum, quam quae in monasterio fiunt. *Lupus* suorum temporum sententiam, i. e. ecclesiae, ita eloquitur, supra n. VII. Cap. 2. Omnes mortui, qui in seculo sunt, in monasterio tantum vificandi, n. II. III. *novus homo* tantum in monasterio induendus, n. VI. et VIII. nemo enim id inter seculares laudari reperiet). Inter monachos scribi, erat in *libro vitae* scribi. Christiani omnes baptizati; sed, cum omnes isto fructu per plurima peccata careant, *baptismus secundus*, et primi adeo factus omnis, in monasterio tantum administrabatur. Omnes autem olim, non fidelium quorumcunque opera et merita acquisitum iuerunt, quorum nulla esse, diligenter docebatur isto aetio, et quae sine pretio et auro haberi poterant: sed infinitum meliora illa vna monachorum. Monachorum cuculla adeo moribundos omnibus operibus in ea, multis illis praeter Deo debita, peractis, inducitur. Sola tandem bona opera illa relicta, quae monachus *h* fierent, donatis iugeribus, et reditibus annuis, vt eo alacriores pro defuncto cantillarent. Denique quaedam tantum emtorum venditorumque bonorum operum salutisque adeo monumenta excerptimus *l*) chartae statim subiecta.

F 2

§. XXIII.

- 1) Excitatus supra ex coll. Marten.
- 2) Id ne ex invidia dixisse videamur, describimus tantum id vnum, quod in fundat. monast. S. *Bartholom.* de *Corpinero* tomo 6. italiae sacrae p. 1280 edit. primae legitur. Ibi fundator, postquam curam commemoravit, qua prouisum voluit peccata aut, vt loquitur, qualiter peccata ab infantia, diu, nocte, horis et omnibus momentis admissa redimeret, affirmat a sacerdote et religioso quodam hoc consilium se accepisse: excepto, si seculo renuntiare possit. (i. e. monachus fieret.) *nullum aliud melius inter elemosynarum virtutem, quam se de propriis monasterium construxisset*, cet. hoc consilium iam anno 962. datum. vid. et pag. 1277.
- 3) Nemo catholicus dixit, monachos saluare alios? Haeretici ergo sunt, qui id docuerunt, doceri, illud libentissime passi sunt, et hoc nomine agros et redditus annuos donari. Eius rei haec exempla e plurimis notamus, praeter iam passim allata. Charta tomo II operum Miraei hist. pag. 1130. comes de castro S. Pauli *Robertus* anno 1031, tradit Abbatiam *Blangiacensem* *Fiscannensis* monachis, addens; nam sicut ipse (deus in euangelio clamat, quia laudauit dominus villicum iniquitatis etc. et, date elemosynam etc. Prouocatus his et aliis admonitionibus, *facio amicos* *Fiscannenses* de haereditate mea, vt, cum defecero, recipiant me (hi monachi), in aeterna tabernacula; et testes sunt plures clericus et monachi. Sic supra *Theobaldus* cap. 2. parte 2. Sic *Bernhardus* apologia ad Guil. „Hinc est, quod dotatas videmus ecclesias a diuitibus huius seculi, qui iuxta euangelii admonitionem, amicos sibi facere, studuerunt, a quibus in aeterna tabernacula recipiantur. Quid hi sperarent ab his recipi, qui claus videntur habere? sed heu — qui sibi et aliis parare debuerant in caelo tabernacula, in terra coniungunt domum etc. vid. et tradit.

§. XXIII. III. Addit, dicimus denique inter baptismum et professionem religionis esse quandam similitudinem. Nempe, hodie id dicitis, *Bellarmino*, cum plus dici nemo aut patitur, aut, licet dicatur, credit, Olim autem, non solum similem baptismum professionem monasticam Catholici doctores dixerunt, sed meliorem, quae conferat praeter eadem commoda, etiam maiora, et non amitenda; vt Cap. II. effecimus. Partes autem similitudinis has constituit. 1) Sicut in baptismum renuntiamus diabolo, et incipimus nouam vitam, ita per professionem renunciamus seculo, et multis licitis voluptatibus, et incipimus nouam vitam. De hac renuntiatione paucis egimus Cap. II; et *Bernhardi* errorem tetigimus. 2) Sicut in baptismum remittuntur perfecte omnia peccata, quoad culpam et poenam, ita in professione religiosa, quando debita intentione suscipitur, pie creditur remitti omnis *poena temporalis*, pro qua alioqui satisfaciendum esset, etiam culpa remissa. Haec declaratio noua est, et horum fere temporum, quibus *Lutherus* monasticae rei graue damnum atque irreparabile intulerat. *Debata intentio Bellarmino* olim aut non, aut haec erat, hoc ipsum speratum beneficium, de quo disputat: vt redirent in gratiam baptismi per professionem, quae eadem beneficia praestare credebatur. Nouum atque inauditum hoc est, *poenam tantum temporalem* remitti. Palam est, longe recedere *Bellarminum* ab ecclesia superiorum temporis; et eam catholice de his non sensisse. Iam discrimen magnum restare, ita putat se euincere. „Non tamen propterea anteposimus vel aequamus baptismum professionem monasticam. Baptismus enim non solum poenam, sed etiam culpam tollit; idque certo scimus. Professio autem monastica non tollit culpam, sed solum poenam; et hoc ipsum non certo asserimus, sed pie credimus. Neque est hoc nostrum inuentum. Duo omnino recenset, quae magnum discrimen efficiant, vt professio baptismum ne aequata, tantum abest, vt praelata fuerit. Primum est professionem non culpam; sed poenam tantum remittere. Quod quam nouum, atque in ecclesia, ante *Lutheri* castigaciones, fere inauditum sit, vel

dit. Fuldenfes num. 643, *Hildericus* cogitauit, quomodo deum creatorem et redemptorem placare posset, vt in tremendo iudicio posset securus apparere; et deus misit in cor eius, vt in plenariae fraternitatis consortium reciperetur. ibidem num. 645 pro *absolutione animae* oblationes accipiuntur. *Charta Gaustini*, episcopi adeo Patav. tomo 5 *Ughelli* pag. 407, vt et ipsi per *inrecessionem monachorum* valeant aethera possidere regna. *Charta fraternitatis* in *H. Muhli* historia coenobii Bordisholmenfis anni 1362: vt *multipli-* *ci* suffragiorum aduati praesidio, et hic augmentum gratiae, et in futuro *beatitudinem gloriae* valeant adipisci. Et alia ibidem anni 1389, vt ipsorum animae nobis *interuenientibus*, super *culp*is quas committerationis terrinae contagiis contraxerunt, gratiam consequi mereantur. Ingens liber colligi posset talium carminum; *Bellarminus* tamen verbo haec se refutasse putat.

vel sola Antonini Aepiscopi Florentini auctoritas satis superque declarat; quem Cap. II. vidimus Thomae verba, *omnium peccatorum remissionem* per religionis ingressum dari, tradita per manus usque ad ipsum explicatione interpretatum, *quoad culpam et poenam*. Neget Bellarminus hunc et Raynerium de Pisis, catholicum esse. Fit autem praeter ista, parum verosimile, si poenae temporalis tantum *m*) remitti credita fuisset, istam praestantiam incredibilem vitae monasticae, prae alia quacunque, luculento eius documento nullo memorabili, tam facile a toto fere orbe credi potuisse atque experi.

Alterum est oppido imbelle, atque omnino recens, nostrorumque reprimendorum causa commodum excogitatum: hoc ipsum non pro certo asseri a Romanis, sed pie ⁿ) credi. Nemo pro certo asseruit peccatorum omnium remissionem? Quid autem Thomas? Quid Godofridus, abbas Vindoc.? Petrus Cellensis? Michael angelus ergo falsum atque incertum aliquid pronuntiauit? Et plures sancti Angeli mentiti sunt, qui pro certo edixerunt, S. Antonio peccata omnia remissa fuisse quando monasticam vitam suscepit? quod ex vita Antonii ipse excitat Bellarminus. Nempe tam religiosi repente facti sunt, qui fomniis olim, et monachis cunctis, et animabus e purgatorio poscendi auxilii causa apparentibus fidem habuerant: ut, quamvis aliquot angeli de caelo hoc dicant, tamen pro certo idem asseri nolint, sed pie tantum credi. Cur autem de aliis idem iudicium non ferunt, de purgatorio, missa pro mortuis, auxilio sanctorum, cultu imaginum etc. quorum omnium similiter nullum est in SS. documentum? Certum itaque non est, fatente Cardinali ecclesiae romanae, vel temporalis poenae mala per religionem monasticam tolli. Quid ergo eos egisse dicemus, qui contrarium aliis olim suaserunt, et qui A. C. quereias tam facile adspersati sunt? Alia autem aliorum est sententia: est enim

m) Tuliit Thomas, et eius discipuli petulerunt, hanc quasi legem, religionem superare *omne satisfactionis genus*, ut imponi nullae possint, quantumvis graues, quin grauior praestantiorque sit vita monastica; ideo posse alia vota cum hoc mutari, sed non contra. Sed pro poena temporali satisfactiones istae aliae erant, eamque referebant, et tollebant. Vitae adeo monasticae, quae multo antecessit, interuallo satisfactiones omnes, nihil commodi et vilitatis, beneficiique superest, quin commune sit satisfactionibus summam. Facile hinc colligitur, Bellarminum multo minus dicere, quam vel rei natura patiatur.

n) Sed et hoc ipsum, *pie credi*, in ecclesia romana nihil abest a *certo credi* et de fide esse. Similiter enim de virtute aquae benedictae, Laymannus in theol. moral. lib. 5, tract. IX. c. 13, loquitur: quia eiusmodi orationes, (quibus exorcizantur sal et aqua) nomine ecclesiae fiunt, quae semper deo grata et accepta est, *pie credendum*, imo *pro certo habendum est*, magnam vim ineffe etc. Sic Antoninus Aep. Flor. III. Summae, tit. 12, c. 8, sine, *pie tamen credendum est* quod deus non permitteret ecclesiam in huiusmodi (canonisatione) errare.

enim summus, si placet, romanae ecclesiae consensus, ut ex his et similibus, constare potest. *Bighii* assertionem, *B. Chemitius* iam protulit. *Ioh. a Dauentria*, inter confutatos A. C. haec pronuntiat: *si docuerint monachi*, vota paria esse baptismo; se hoc vitae genere mereri remissionem peccatorum et iustificationem coram deo. imo non tantum iustitiam coram deo, sed amplius aliquid: certo, nihil falsi docuerunt. Viri iam credimus, de sententia catholicae ecclesiae? add. *Carpzovii* *Isagoge* ad libros symb. et *Isaaci Froerisenii* *scrutinium Bellarmini* disput. 27, pag. 430, qui addit, imo monache, non falsum modo, sed et blasphemum in sacratissimum Christi meritum, cui vnicuique iustitiam et salutem acceptam ferre debemus.

§. XXIV. Cetera, quae *Bellarminus* hoc eodem capite disputat, partim contra *Melanchthonis* locos sunt, partim contra *Caluinum*; quae nos iam praetermittimus, quum praecipue ea vindicare breuiter studuerimus, quae aduersus libros symbolicos nostros ab eo prolata fuerunt. Itaque iam finem scribendi facimus, id summam tantum ex superioribus repetentes: monasticam istam regenerationem, fiduciam in beneficiis monasteriis collatis, toti fere orbi olim communem fuisse; ingenuos pueros et puellas, non sine insigni taedio et miseria, cum graui autem vitae humanae et societatis damno, muris inclusos fuisse; officia in parentes et pietatem omnino exulasse; homines sub seruitute monachorum, fabulas et ludibria iactantium, fuisse; horum ex sententia, praeceptum dei III, IV, VII. secularibus inutile et superuacaneum fere fuisse; terrarum medullam a monachis fugi solitam esse; omnem Iesu Christi provinciam monachorum tantum causa existisse, absque eorum auxiliis, nullam; tandem, si rem ipsam quaeras, omnia incerta, fraudum et mendaciorum plena fuisse. Atrocitatem vero huius rei a piis maioribus nostris, (tantum abest, ut nimis aucta fuerit et iusto plus reprehensa) satis leniter, licet et grauius, accusatam, nihil autem per calumniam dictum fuisse. Luculenter inde apparere, quantum pudeat hodie doctiores in ecclesia romana, illa fateri, quorum causa discessimus. Opus itaque, imo necesse esse, huius generis argumenta diligentius hodieque excuti: quum inde declaratur ingens illud discrimen lucis, qua vrimur nostra aetate, vtinam fruamur omnes, euangelicae, et tenebrarum olim profundissimarum, quibus despiciendi homines et fluctuantes ludificati tantum religionis nomine fuerunt.

Verbum dei manet in aeternum.

Fe 4194

ULB Halle

002 623 889

3

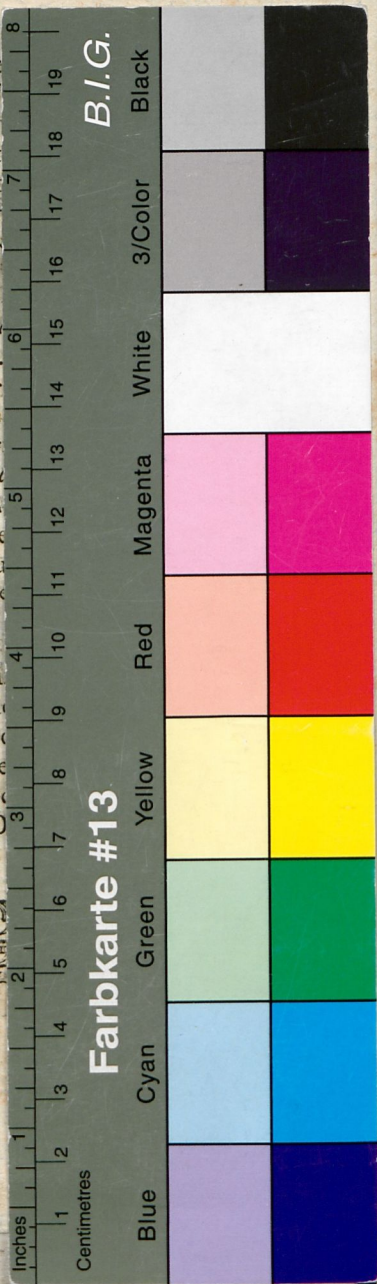

SB

Rehov

3.
DISSERTATIO HISTORICO-THEOLOGICA
DE

REGENERATIONE MONASTICA

AD ILLUSTRANDOS
LIBROS SYMBOLICOS

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
PRAESIDE
VIRO
SVMMEREVERENDO EXCELLENTISSIMO
DOCTISSIMO
IOAN. SALOMONE SEMLER

S. S. THEOLOGIAE DOCTORE ET PROFESSORE

PVBLYCO ORDINARIO

PRAECEPTORE ET PATRONO

PIE OBSERVANTER QVE COLENDO

D. MAII A. MDCC LIII

TVEBITVR

M. CAROLVS GVILELMVS WEISSIG

HIRSCHBERGA - SILESIVS.

III.

HALAE

APVD IOANN. IVSTIN. GEBAYER.

6)